

KÄRKÖLÄ

Kärkölän kunnan

TILINPÄÄTÖKSEN TASEKIRJA

2018

SISÄLLYSLUETTELO

1. TOIMINTAKERTOMUS	4
1.1. Olennaiset tapahtumat kunnan toiminnassa ja taloudessa	4
1.1.1. Pormestarin katsaus	4
1.1.2. Kunnan hallinto	6
1.1.3. Yleinen taloudellinen kehitys kunnissa	9
1.1.4. Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	10
1.1.5. Kunnan henkilöstö	11
1.1.6. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	11
1.1.7. Ympäristötekijät	12
1.2. Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä	13
1.3. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	14
1.4. Rahoitusasema ja sen muutokset	16
1.4.1. Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	16
1.4.2. Tase ja sen tunnusluvut	17
1.5. Kokonaistulot ja -menot	19
1.6. Kuntakonsernin toiminta ja talous	20
1.6.1. Yhdistelmä kuntakonserniin kuuluvista yhteisöistä	20
1.6.2. Konsernin toiminnan ohjaus	20
1.6.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	20
1.6.4. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	21
1.6.5. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	21
1.7. Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	25
1.7.1. Tilikauden tuloksen käsittely	25
1.7.2. Talouden tasapainottamistoimenpiteet	25
2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	26
2.1 Tavoitteiden toteutuminen	26
2.2 Käyttötalouden toteutuminen	26
2.2.1. Keskusvaalilautakunta	26
2.2.2. Tarkastuslautakunta	27
2.2.3. Kunnanhallitus	28
2.2.4. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	37
2.2.5. Ympäristölautakunta	43
2.2.6. Tekninen lautakunta	45
2.3. Tuloslaskelman toteutuminen	53
2.4. Investointien toteutuminen	55
2.5. Rahoitusosan toteutuminen	58
2.6. Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	59
3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	60
3.1. Tuloslaskelma	60
3.2. Rahoituslaskelma	61
3.3. Tase	62
3.4. Konsernilaskelmat	64
4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	68
5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	78

6. KUNNANHALLITUKSEN JA PORMESTARIN ALLEKIRJOITUKSET ...	86
7. TILINTARKASTAJAN MERKINTÄ	87

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1. Olennaiset tapahtumat kunnan toiminnassa ja taloudessa

1.1.1. Pormestarin katsaus

Suomen valtion talouskehitys on ollut meneillään olevalla hallituskaudella varsin hyvä. Työllisyystilanteessa on saavutettu haastava 72%:n työllisyystavoite ja valtion velan kasvu on pysäytetty. Korkotasoa on edelleen pysynyt alhaisena ja talouden ennustetaan kasvavan myös tänä ja ensi vuonna, tosin kasvu hidastunee. Suomen vientivetoista taloutta on uhannut protektionismin kasvu suurvaltojen välillä, Brexit ja euron suhteellisen korkea arvo.

Tämä pääosin hyvä kehitys ei ole heijastunut kuntatalouteen. Useimmissa kunnissa taloudellinen tulos vuonna 2018 oli huonompi kuin 2017. Yksi merkittävä tekijä oli laskentavirhe 2017, jolloin verotuloja tuloutettiin kunnille liikaa ja tämä korjattiin vuoden 2018 aikana. Kärkölen osalta vuositulos oli 700.000 euroa alijäämäinen. Vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja kuin osittain.

Suurimmat muutokset Kärkölen kunnan taloudessa tapahtuvat uusiutuneiden kriisikuntakriteerien kautta. Kunnan taseen laskentatapa muuttui niin, että kuntakonsernin tulee huomioida vuokra- ja leasingvastuut omaan taseeseen. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnan velat nousivat 9,4 M€ tasosta luokkaan 25,4 M€. Muutoksesta n. 5 M€ johtuu kunnan aiemmasta omasta tasejärjestelystä, jossa kiinteistöjä myytiin pankille ja vuokrattiin takaisin kunnan käyttöön.

Hyvinvointikuntayhtymän osalta tulee vuokravastuita kirjattavaksi n. 10M€. (Tämä kirjaus on vielä tarkistettavana) Kun aiemmin velat ovat olleet 1.770 €/asukas niin nyt ne ovat laskennallisesti 5.700 €/asukas. Kunta ei siis ole ottanut lisää velkaa, vaan muutos johtuu laskentatavan muutoksesta. Kriisikunnan raja-arvona on 4.000 €/asukas.

Alla olevassa taulukossa on esitetty tuloksen pääkohdat verrattuna edelliseen vuoteen.

Kunnan tulosityhteenveto	2017	2018	erotus	muutos-%
Toimintakate	-22 405 890	-23 232 617	-826 727	3,7
-josta				
-sotemenot	14 482 781	14 855 986	373 205	2,6
-sivistystoimen nettomenot	7 102 685	7 349 901	247 216	3,5
-teknisen toimen nettotulot	1 021 620	850 516	-171 104	-16,7
-muun toiminnan nettomenot	-1 842 044	-1 877 246	-35 202	1,9
Tuloverotuotto	14 789 811	13 910 780	-879 031	-5,9
Yhteisöverotuotto	735 516	615 606	-119 910	-16,3
Kiinteistöverotuotto	1 161 341	1 137 108	-24 233	-2,1
Valtionosuudet	8 203 155	7 860 505	-342 650	-4,2
Muut rahoitus netto	-93 704	-61 296	32 408	-34,6
Vuosikate	2 390 229	230 086	-2 160 143	-90,4
poistot	-998 920	-936 162	62 758	-6,3
Ylijäämä/alijäämä	1 391 309	-706 076	-2 097 385	-150,7

Taulukosta voi todeta, että toimintakate on heikentynyt yli 800 t€, jossa suurimmat menoläykset ovat sotemenoissa ja sivistystoimialassa. Samanaikaisesti ovat tulot vähentyneet yhteensä yli 1,5 M€. Vuosikate on 230 t€, joka vastaa 25% poistoista. Kriisikuntaraja on 80%.

Kunnan taloustilanteen kehitys ei vaikuta hyvältä. Sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisu yhdistettynä maakuntauudistukseen olisi parantanut huomattavasti Päijät-Hämeen maakunnan ja Kärkölen kunnan taloudellista asemaa. Kiristyneet kriisikuntakriteerit yhdistettynä kunnan lähihistorian teknistaloudellisiin päätöksiin ovat johtamassa vakaviin ongelmiin.

Kustannussäästöjen nimissä ovat kunnan kiinteistöt olleet luvattoman heikolla hoidolla ja talouden tunnuslukuja on pidetty todellisuutta parempina tekemällä tasejärjestelyjä kiinteistöjen kanssa. Järjestelyjen tarkoituksena on ollut välttää kriisikunnaksi joutuminen ja siirtää ongelmia tulevaisuuteen odottaen, että kuntaliitos tai maakuntauudistus helpottaa ongelmia.

Kunnan ainoa ulospääsykeino ongelmista on vahvistaa pitkäjänteistä kehittämistä, rakentaa hyvinvointia ja toivoa, että kunnan verotulot saadaan selkeälle kasvu-uralle. Leikkauslinjalla ei tästä selvitä, kun tilinpäätöksessä joka tapauksessa poistetaan palvelutuotannon kannalta elintärkeitä rakennusinvestointeja kolminkertaisesti. Nyt joudutaan samanaikaisesti poistamaan vanhaa jo kertaalleen poistettua rakennuskantaa, korjaamaan ja rakentamaan uutta.

Markku Koskinen
pormestari

1.1.2. Kunnan hallinto

Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuusto ylimpänä päätösvallan käyttäjänä vastaa kunnan toiminnan ja talouden keskeisten tavoitteiden asettamisesta ja toiminnan järjestämisestä.

Kunnanvaltuusto kokoontui kahdeksan kertaa.

Kärkölän kunnanvaltuusto 2018

Nimi

Aaltonen Päivi	Kärkölä-ryhmä
Airola Matti, I varapuheenjohtaja	KOK
Alander Toni	Kärkölä-ryhmä
Aslamaa Martti, puheenjohtaja	SDP
Eerola Seppo	Kärkölä-ryhmä
Issakainen Kauko	Kärkölä-ryhmä
Kaarti Jaana	Sitoutumaton
Karjalainen Riikka	Kärkölä-ryhmä
Kinnari Sirpa	SDP
Koskinen Markku	Kärkölä-ryhmä
Kulmala Tapio	KOK
Laiho Juha-Matti	Kärkölä-ryhmä
Lepola Ville	Kärkölä-ryhmä
Mäntylä Matti	PS
Nieminen Jouni	Kärkölä-ryhmä 31.7.18 saakka
Nurminen Hannu, II varapuheenjoht.	Kärkölä-ryhmä
Ollila Petri	KESK
Penna Mika	Kärkölä-ryhmä
Päivärinta Reijo	SDP
Raininko Mari	KOK
Salminen Miia	Kärkölä-ryhmä
Sivo Sini	KESK
Suokas Tapani	Kärkölä-ryhmä
Tenhunen Kimmo	Kärkölä-ryhmä 1.8.18 alk.
Tommiska Mari	VAS
Torkkel Matti	KESK
Tuomaila Anne	SDP
Vahovuori Petri	Kärkölä-ryhmä

Kunnanvaltuusto jakaantui puolueittain seuraavasti:

Kärkölä-ryhmä	14
SDP	4
KOK	3
KESK	3
PS	1
Sitoutumaton	1
VAS	1
Yhteensä	27

13–20 -vuotiaat nuoret valitsevat 3-5 nuorisovaltuutettua. Heidän toimikautensa on yksi vuosi.

Kärkölän kunnan nuorisovaltuutetut 2018

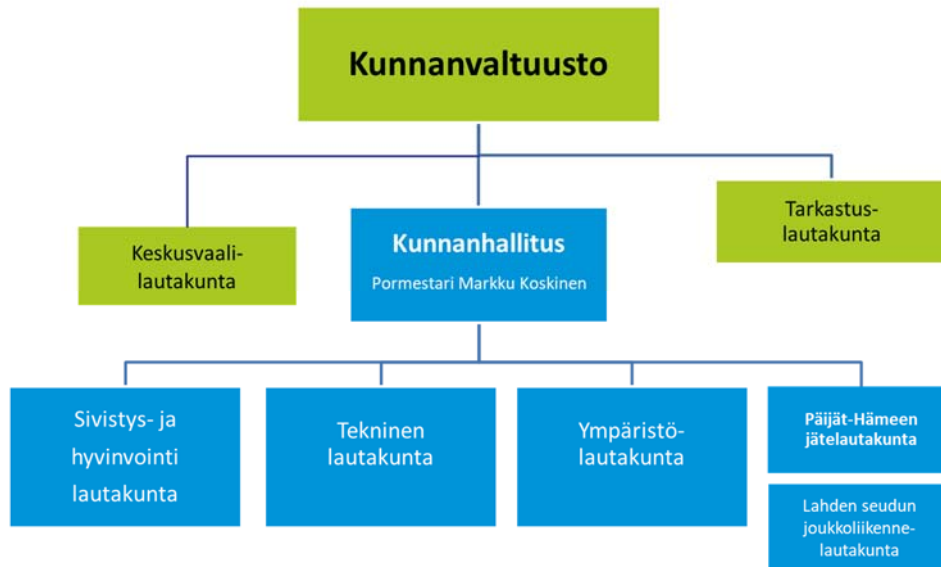
Nimi

Lalu Aleks
Rauhamaa Topias
Soininen Ella
Torkkel Juho

Varajäsenet

Burawat Thiwa
Ikävalko Joonas 31.3.2018 saakka
Kukkola Artturi
Pahtaja Veera 31.8.2018 saakka
Rämö Ronja
Soininen Aatu
Tiihonen Joel

Kärkölän kunnan organisaatiokaavio

Kunnanvaltuusto päätti muuttaa 10.12.2018 hallintosäätöä. Hallintosäätöön merkittävin muutos oli elinvoimayksikön perustaminen kunnanhallituksen alaiseksi toimielimeksi.

1.1.3. Yleinen taloudellinen kehitys kunnissa

Kuntaliiton arvioiden mukaan kuntatalous näyttää vuoden 2018 tilinpäätösarvioiden valossa hälyttävän synkältä. Tulos painui vuonna 2018 negatiiviseksi 196:ssa eli peräti noin kahdessa kolmasosassa kunnista, kun vuotta aiemmin miinusmerkkisiä tuloksia oli 55 kunnassa.

Tilinpäätösarviot kertovat, että verotulot ja valtionosuudet tippuivat vuonna 2018. Samaan aikaan kuntien ja kuntayhtymien menot kasvoivat yli 3 prosenttia. Valtaosa menojen kasvusta tulee materiaalien ja palvelujen ostoista. Henkilöstömenot kasvoivat varsin maltillisesti.

Kiky kuritti koviten

Isoin yksittäinen tekijä kuntatalouden heikentymisessä on kilpailukyky sopimus (kyky). Sen negatiivinen vaikutus on arviolta 115 miljoonaa. Lähes puolet kikyn vaikutuksista ei kompensoidu, Kuntaliitto muistuttaa. Näitä vaikutuksia ovat palkansaajien vakuutusmaksut, palkkojen nollakorotukset, lomarahojen leikkaus sekä työajan pidennys.

- Vaikka tällä hallituskaudella tavoiteltiin kuntatalouden vahvistamista, niin todellisuudessa kuntien tehtävät ovat olleet yhä voimakkaassa myllerryksessä ja rahoitusta on vähennetty, Kuntaliiton toimitusjohtaja **Minna Karhunen** sanoo.

Kuntaliiton varatoimitusjohtaja **Timo Reina** muistuttaa, että hyvin iso osa talouden muutoksesta verotulopohjan vuotamisen osalta kytkeytyy kikyn hyvin moniulotteisiin vaikutuksiin kuntatalouteen.

- On tuntuma, että on kikyä on maksatettu kuntatalouden kustannuksella, Reina arvioi Kuntaliiton tiedotustilaisuudessa keskiviikkona. Valtiovarainministeriö voisi vähintään laskea kikyn todellisen vaikutuksen, Reina muistuttaa. Toistaiseksi tätä ei ole ministeriössä luvattu tehdä, vaan kikyn vaikutukset lasketaan ennakoarvioinnin mukaan.
- Se olisi hyödyllistä materiaalia myös seuraavalle hallitukselle siitä, miten kiky on syönyt kuntataloutta. Voisi olla järkevää laskea jälkeenpäin, kun nyt on laskettu etukäteen vaikutuksia, Reina sanoi.

Syömävelan ottajien määrä pomppasi

Kuntien ja kuntayhtymien velka kasvoi viime vuonna miljardilla eurolla. Kuntien velka taakka kasvoi reilut kolme prosenttia, mutta kuntayhtymien velka kiri lukuisten sairaalahankkeiden vuoksi yli 11 prosenttia. Yhteensä kuntatalouden velka on asettumassa noin 19,4 miljardiin euroon, mikä pitää velkaantumisen ennallaan suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Syömävelkaan jouduttiin turvautumaan jopa 38 kunnassa, kun vuotta aiemmin vuosikate oli pakkasella vain neljässä kunnassa. Karhusen mukaan julkisuudessakin esitetty väite kuntien heikkoudesta ja liian vähästä osaamisesta ei pidä paikkaansa Karhunen katsoo, että kunnilla itsellään on avaimet kuntatalouden kriisin ratkaisuun.

- Valtion puolella ei selkeästi ymmärretä, miten kuntatalouden kriisi ratkaistaan. Kunnissa haetaan koko ajan ratkaisuja, valtion tulee nyt luottaa kuntiin ja antaa niille mahdollisuus kehittyä.

Karhunen muistuttaa, että kuntatalouden heikkenevä trendi on ollut tiedossa. Samoin valtion toimet kuntataloutta kohtaan ovat olleet tiedossa.

Työllisyyskatsaus

Päijät-Hämeen maakunnassa työttömien työnhakijoiden määrä väheni edellisvuoden joulukuuhun verrattuna alueen kaikissa kunnissa; eniten Kärkölässä (21%).

Päijät-Hämeen kunnista työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuussa korkein Lahdessa (14,3 %) ja Heinolassa (14,0 %). Vastaavasti osuus oli matalin Hollolassa (8,3 %) ja Kärkölässä (9,6 %).

Seuraavassa taulukossa on esitetty työttömyysprosentteja vuosina 2016 -2018.

	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018
Koko maa	13,6	11,2	9,7
Päijät-Häme	15,7	14,3	12,8
Kärkölä	12,3	12,0	9,6

Vuoden 2018 joulukuussa työttömiä työnhakijoita oli Kärkölässä 200, näistä alle 25-vuotiaita oli 24 ja yli vuoden työttömänä olleita oli 71.

Työllisyystilanne on kaiken kaikkiaan parantunut kaikissa ikäryhmissä. Yli vuoden työttömänä olleiden määrä on edellisvuodesta laskenut 29%. Nuorisotyöttömien osuus on pienentynyt niin ikään 29 %.

Väestömuutokset

Kärkölään asukasluku Väestörekisterikeskuksen mukaan oli vuoden 2018 lopussa 4456. Kun asukkaita oli vuoden 2017 lopussa 4509, asukasluku väheni 53 henkilöllä. Ennakkotilaston mukaan syntyneitä oli 32, kuolleita 49 ja kunnasta muuttaneita 36 enemmän kuin kuntaan muuttaneita.

1.1.4. Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Kertomusvuoden aikana seuraavat olennaiset muutokset tapahtuivat kunnan toiminnassa ja taloudessa:

- Valtuusto päätti ensimmäisessä kokouksessaan tammikuussa Kärkölään siirtymisestä pormestarimalliin 15.1.2018.
- Helmikuussa päätettiin Yhtenäiskoulun 0-4 vuosiluokkien luokkatilojen rakentamisesta.
- Toukokuun kokouksessaan valtuusto päätti irtisanoa Kärkölään ja Lahden yhteistoimintasopimuksen rakennusvalvonnasta päättymään 31.12.2018.
- Kansliapäälliköksi valittu Jouni Nieminen otti viran vastaan 1.8.2018.
- Marraskuussa päätettiin tuloveron korotuksesta 0,25 %-yksikön korotuksesta vuodelle 2019.
- Joulukuun kokouksessa valtuusto päätti hallintosäännön muutoksista, johon pohjautuen perustettiin elinvoimayksikkö 1.1.2019 alkaen sekä tehostettiin sivistystoimen sekä koulutoimen johtamista.
- Valtuusto päätti vuoden 2019 talousarvion vahvistamisen yhteydessä lähivuosien huomattavan suurista investoinneista.

- Valtionvarainministeriö julkisti uudet kriisikuntakriteerit, joiden myötä Kärkölen kunnan taloudellinen tilanne tulee laskennallisesti heikkenemään 2020.
- Kunta myi Taapurin teollisuusalueen.
- Kunnan taloudellinen tilinpäätös 2018 heikkeni huomattavasti johtuen tulojen vähenemisestä ja menojen kasvusta.

1.1.5. Kunnan henkilöstö

Kärkölen kunnalla oli vakituisia työntekijöitä vuoden 2018 lopussa 109 ja määräaikaista 32. Palkkoja ja palkkioita maksettiin yhteensä 4.566.956 euroa. Vuodelta 2018 laaditaan erillinen henkilöstökertomus.

1.1.6. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Merkittävin epävarmuustekijä, joka on liittynyt sosiaali- ja terveyspalvelulakien sekä maakuntahallinnon uudistamiseen ovat tätä kirjoitettaessa toteutuneet. Valtionhallinnon uudistusten myötä olisi Päijät-Hämeen ja Kärkölen kunnan johtaminen ja taloudellinen asema selkeytynyt ja suhteellisesti ottaen parantunut muihin maakuntiin nähden.

Merkittävä epävarmuustekijä on edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannustason kehittyminen. Vuoden 2018 toteutuneet kustannukset jäivät alle arvioidun ja mutta nousivat edellisestä vuodesta 2,3 %. Kustannusten on ennustettu edelleen nousevan tulevina vuosina väestön ikääntymisen myötä.

Kunnan muiden menojen kasvu on muodostumassa riskitekijäksi erityisesti sivistystoimissa. Kunnan tulee hillitä menojen kasvua ja pyrkiä kustannustehokkuuteen kaikessa toiminnassa. Lakisääteiset palvelut tulee tuottaa laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Muissa palveluissa ja investoinneissa tulee kyetä osoittamaan päätösten pitkäaikaiset tulovaikutukset mahdollisimman nopealla ja konkreettisella takaisinmaksuaikataululla.

Kunnan organisaatio on tehtäviin nähden suhteellisen kevyt ja sijaistamisjärjestelyissä on osaamispuutteita. Henkilöriskit on tiedostettu ja niitä pyritään hallitsemaan suunnitelmallisella henkilöstöjohtamisella.

Kunnalla on pitkäaikaisia lainoja ja vuokravastuita n. 15 milj. euroa. Lainamäärä nousee tästä vielä huomattavasti, mikäli suunnitellut investoinnit toteutuvat. Uudistuvat kriisikuntakriteerit osaltaan vaikeuttavat kunnan taloudellista asemaa kuntayhtymien vuokravastuiden kautta. Kunnan rahoitusriskit ovat huomattavat, mikäli pitkään matalalla pysynyt korkotasoa nousee. Osa lainoista on kiinteäkorkoisia tai korkosuojattu.

Vuokkoharjun koulun käytettävyys on jo toteutunut riski. Rakennus on ollut vain osittain käytössä ja vuoden 2019 aikana tulee tehdä päätöksiä koulurakennuksen tulevaisuudesta.

Opintien koulun sisäilmaongelmat muodostavat Vuokkoharjun koulun käytettävyyttä suuremman riskin. Opintien koulun rakenteissa ja rakennusfysiikassa on ongelmia, jotka ovat aiheuttaneet sisäilmaongelmia. Tiivistyskorjaukset Opintien koulun elinkaaren pidentämiseksi on aloitettu vuonna 2018. Kunnan rakennusten muita riskejä pyritään hallitsemaan järjestelmällisillä kuntokartoituksilla ja ennakoivalla kunnossapidolla.

Kunnan vakuutukset ovat ajan tasalla, joten vahinkoriskit on minimoitu.

Kunnalla ei ole vireillä sellaisia oikeudenkäyntejä, jotka muodostaisivat kulluriskia.

1.1.7. Ympäristötekijät

Jätevedenpuhdistamon yleissuunnittelu on käynnissä ja sen odotetaan valmistuvan vuonna 2019.

Puhdistamo ei ole saavuttanut ympäristöluvassa sille asetettua puhdistusvaatimusta fosforin päästöpitoisuuden osalta kummallakaan puolivuotisjaksolla. Puhdistamo saattaa aiheuttaa haitallisia päästöjä purkuvesistöön.

Hiidenmäen vedenottamon raakaveden mangaanipitoisuutta seurataan jatkuvasti ja päälinjaua huuhdellaan.

Vanha käytöstä poistettu yhdyskuntajätteen kaatopaikka on maisemoitu ja sen mahdollisia päästöjä seurataan erillisen ohjelman mukaisesti otetuilla näytteillä.

1.2. Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Hankinnoissa noudatetaan kunnanhallituksen hyväksymiä hankintaohjeita.

Esteellisyyden huomioimiseen asioiden käsittelyssä on kiinnitetty erityistä huomiota ja tilanne on hallinnassa.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt ohjeen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen esitetään toimintakertomuksessa ja talousarvion toteutumisvertailussa. Erityisiä poikkeamia tavoitteiden toteutumisen osalta ja määrärahojen ylityksiä ei ole.

Riskienhallinnan järjestäminen

Kunnan tilivelvolliset viranhaltijat tekevät kukin yksiköstään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kartoituksen. Yksiköt ovat käsittelevät toimielimessään kartoituksen tulokset sekä asettavat keskeiset tavoitteet toiminnan kehittämiseksi.

Koko kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan arviointi perustuu tähän kartoitukseen ja sen perusteella voidaan todeta, että kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on tyydyttävällä tasolla. Riskienhallinta on vastuutettu kullekin yksikölle ja vastuut ovat selkeät.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta ja sopimustoiminta

Ei erityisiä huomioita.

Sisäinen tarkastus

Kunnassa ei ole erikseen nimettyä sisäistä tarkastajaa. Sisäinen tarkastus toteutetaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen perustuen.

1.3. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan virallisella tuloslaskelmalla, johon ei sisällytetä sisäisten menomäärärahojen- ja tuloarvioiden käyttöä.

Kärkölän kunnan vuoden 2018 tilikauden tulos oli 706.000 euroa alijäämäinen. Alkuperäisessä talousarviossa tilikauden tulos oli 920.000 euroa alijäämäinen. Lisätalousarvioiden jälkeen tulos huononi vielä 973.000 euroa ja talousarvio oli lopulta 1.893.000 euroa alijäämäinen. Lisätalousarvion merkittävimmät erät olivat verotuloista vähennetty 655.000 euroa sekä Opintien koulun tiivistyskorjauksiin varattu 200.000 euroa.

Tilikauden tuloksen muodostuminen arvioitua paremmaksi selittyy paremmalla toimintakatella.

Toimintakatetta paransi toimintakulujen alittuminen (tot. 96,8 % ja toimintatuottojen ylittyminen (tot. 101,7 %). Toimintakate oli 1,05 milj. euroa parempi kuin talousarviossa.

Toimintatuottojen kertymään vaikutti vuokratuottojen ylittyminen ja metsän myyntituotot. Suurimmat toimintatuottojen vähenemiset syntyivät jätevesimaksukertymässä sekä päivähoitomaksuissa. Jätevesimaksuja kertyi 82.000 euroa vähemmän kuin vuonna 2017 ja päivähoitomaksuja vastaavasti 40.000 euroa vähemmän.

Toimintamenoista säästöä tuli Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän maksuosuuksien alittaessa talousarvion 580.000 eurolla (tot. 96,1 %). Myös sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintamenot alittuivat yleissivistävän koulutuksen osalta 130.000 euroa ja varhaiskasvatuksessa 95.000 euroa. Teknisen lautakunnan toimintamenot alittuivat 126.000 eurolla Opintien koulun tiivistyskorjausten alkaessa alkuperäistä suunnitelmaa myöhemmin, jolloin menot toteutuu osin vasta vuonna 2019. Teknisen lautakunnan toimintakate oli 250.000 euroa parempi kuin talousarviossa.

Toimielintasolla toimintamenot alittuivat kaikilla toimielimillä. Vastuualuetasolla merkittävästi alittuivat kasvatuksen ja opetuksen, vapaa-aikatoimen, kiinteistöjen ja keskushallinnon menot. Määrärahat ylittyivät elinkeinotoimen, sivistystoimen hallinnon, liikenneväylien ja Kärkölän Veden osalta.

Kunnallisverotulot ylittivät muutetun talousarvion 89.000 eurolla, mutta alittivat alkuperäisen talousarvion 566.000 eurolla. Verotulot vähenivät vuodesta 2017 1.023.000 euroa, (muut. -6,1 %).

Valtionosuudet jäivät budjetoitua 36.000 euroa pienemmiksi ja vähenivät vuodesta 2017 343.000 euroa, (muut. -4,2 %).

Suunnitelman mukaiset poistot ylittyivät noin 16.000 eurolla. Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden poistoja kirjattiin 4.000 euroa, poistoja rakennuksista 2.000 ja koneiden ja kaluston poistoja 8.000 euroa arvioitua enemmän.

Kunnan talouden tasapainoa mitataan tuloslaskelman tunnusluvuilla.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2018	TP 2017
	1000 €	1000 €
Toimintatuotot	2 491	2 935
Toimintakulut	-25 724	-25 341
Toimintakate	-23 233	-22 406
Verotulot	15 663	16 687
Valtionosuudet	7 861	8 203
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	58	46
Muut rahoitustuotot	31	21
Korkokulut	-128	-137
Muut rahoituskulut	-23	-23
Vuosikate	230	2 390
Poistot ja arvonalentumiset	-936	-999
Tilikauden tulos	-706	1 391
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-706	1 391
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %	9,7	12
Vuosikate/Poistot, %	24,6	239
Vuosikate €/asukas	52	530
Asukasmäärä	4 456	4 509

1.4. Rahoitusasema ja sen muutokset

1.4.1. Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Kunnan pitkäaikaisten lainojen määrä väheni 598.000 eurolla.

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		TP 2018	TP 2017
		1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate		230	2 390
Tulorahoituksen korjaukset		-20	-76
Investointien rahavirta			
Investointimenot		-597	-353
Rahoitusosuudet investointimenoihin		0	20
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot		20	134
Toiminnan ja investointien rahavirta		-367	2 116
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset		0	0
Antolainasaamisten vähennykset		102	102
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		0	200
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-598	-798
Lyhytaikaisten lainojen muutos		0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		1 291	-1 556
Rahoituksen rahavirta		795	-2 052
Rahavarojen muutos		428	64
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.		2 093	1 665
Rahavarat 1.1.		1 665	1 601
		428	64
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta €		8 914	7 603
Investointien tulorahoitus, %		38,5	718,9
Lainanhoitokate		0,5	2,7
Kassan riittävyys pv		28	23
Asukasmäärä		4 456	4 509

1.4.2. Tase ja sen tunnusluvut

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

	2018	2017
VASTAAVAA	1 000 €	1 000 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT	23 203	23 644
I Aineettomat hyödykkeet	627	676
Muut pitkavaikutteiset menot	627	676
Ennakkomaksut		
II Aineelliset hyödykkeet	15 675	15 966
Maa- ja vesialueet	896	863
Rakennukset	8 137	8 342
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 263	6 661
Koneet ja kalusto	43	61
Arvo- ja taide-esineet	1	1
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	334	38
III Sijoitukset	6 901	7 003
Osakkeet ja osuudet	3 263	3 263
Muut lainasaamiset	3 638	3 740
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	58	58
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	58	58
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 313	3 375
II Saamiset	1 220	1 709
Lyhytaikaiset saamiset	1 220	1 709
Myyntisaamiset	391	197
Lainasaamiset	12	0
Muut saamiset	88	127
Siirtosaamiset	729	1 386
IV Rahat ja pankkisaamiset	2 093	1 665
VASTAAVAA YHTEENSÄ	26 574	27 077

	2018	2017
VASTATTAVAA	1 000 €	1 000 €
A OMA PÄÄOMA	14 389	15 095
I Peruspääoma	10 469	10 469
IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 626	3 234
V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-706	1 391
ARVOSTUSERÄT		
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	522	559
Lahjoitusrahastojen pääomat	522	559
E VIERAS PÄÄOMA	11 663	11 423
I Pitkäaikainen	8 789	9 345
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7 694	8 292
Saadut ennakot	0	2
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	842	804
Siirtovelat	253	247
II Lyhytaikainen	2 874	2 078
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	598	598
Saadut ennakot	81	13
Ostovelat	837	662
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	223	147
Siirtovelat	1 134	657
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	26 574	27 077
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	54,3 %	55,8 %
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	44,5 %	41,0 %
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	65,7 %	61,9 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	3 920	4 626
Kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	880	1 026
Lainakanta 31.12. 1000 €	8 292	8 890
Lainat, €/asukas	1 861	1 972
Lainasaamiset 31.12. 1000 €	3 638	3 740
Asukasmäärä	4 456	4 509

1.5. Kokonaistulot ja -menot

TULOT		1 000 €	
Toiminta			
Toimintatuotot	2 491	9,5 %	
Verotulot	15 663	59,8 %	
Valtionosuudet	7 861	30,0 %	
Korkotuotot	58	0,2 %	
Muut rahoitustuotot	31	0,1 %	
Tulorahoituksen korjaukset			
- Pysyvien vastaavien hyöd. luovutusvoitot	-20	-0,1 %	
Investoinnit			
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0,0 %	
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	20	0,1 %	
Rahoitustoiminta			
Antolainasaamisten vähennys	102	0,4 %	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0,0 %	
Kokonaistulot yhteensä	26 207	100,0 %	
MENOT			
Toiminta			
Toimintakulut	25 724	95,0 %	
Korkokulut	128	0,5 %	
Muut rahoituskulut	23	0,1 %	
Investoinnit			
Investointimenot	597	2,2 %	
Rahoitustoiminta			
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	598	2,2 %	
Kokonaismenot yhteensä	27 070	100,0 %	

Täsmäytys: 26 207 (tulot) – 27 070 (menot) - 428 (rahavarojen muutos) + 1291 (muut maksuvalmiuden muutokset) = 0

1.6. Kuntakonsernin toiminta ja talous

Kuntalain 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös.

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen. Kunnan, jolla ei ole tytäryhteisöjä, mutta joka on jäsen kuntayhtymässä tai liikelaitoskuntayhtymässä, tulee sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöstä vastaavat tiedot.

1.6.1. Yhdistelmä kuntakonserniin kuuluvista yhteisöistä

Kärkölen kuntakonserniin kuuluvat seuraavat yhteisöt, suluisa Kärkölen kunnan omistusosuus yhteisöstä:

Kuntayhtymät:

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (2,91 %)

Päijät-Hämeen liitto (2,58 %)

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä (1,22 %)

Eteva kuntayhtymä (0,40 %)

Tytäryhtiöt:

Kärkölen Kuntala Oy (100 %)

Kärkölen Lämpö Oy (75,0 %)

Osakkuusyhteisöt:

As Oy Väinölänrinne (25,7 %)

1.6.2. Konsernin toiminnan ohjaus

Kärkölen kunnalla on edustajat kuntayhtymien hallinnossa sekä Kärkölen Kuntala Oy:n, Kärkölen Lämpö Oy:n ja As Oy Väinölänrinteen hallituksissa.

1.6.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Konsernin rakenteessa tai toiminnassa ei tapahtunut oleellisia muutoksia.

1.6.4. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnan konsernivalvonnasta vastaa konsernin johto, johon kuuluvat kunnanhallitus, pormestari ja kansliapäällikkö. Käytännössä konsernivalvonta toimii siten, että pormestari ja kansliapäällikkö perehtyvät konserniyhtymien ja -yhtiöiden esityslistoihin ja pöytäkirjoihin ja antaa tarvittaessa ohjeita kunnan kokousedustajille.

Tarvittaessa kannanoton antaa kunnanhallitus. Yhtymien ja yhtiöiden esityslistat ja pöytäkirjat tulevat myös kunnanhallituksen tiedoksi, joten kunnanhallituksella on myös itsenäisesti mahdollisuus puuttua konserniyhteisöjen asioihin.

1.6.5. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	TP 2018	TP 2017
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	25 304	25 035
Toimintakulut	-47 952	-46 680
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-2	1
Toimintakate	-22 650	-21 643
Verotulot	15 663	16 687
Valtionosuudet	7 861	8 203
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2	1
Muut rahoitustuotot	40	30
Korkokulut	-144	-156
Muut rahoituskulut	-29	-29
Vuosikate	743	3 092
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 496	-1 562
Omistuksen eliminointierot	15	0
Arvonalentumiset	-1	-24
Satunnaiset erät	173	20
Tilikauden tulos	-566	1 525
Tilikauden verot	-1	0
Laskennalliset verot	-2	
Vähemmistöosuudet	-4	-9
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-573	1 516
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %	52,8	53,6
Vuosikate/Poistot, %	49,7	197,9
Vuosikate €/asukas	167	686
Asukasmäärä	4 456	4 509

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2018	TP 2017
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	743	3 092
Satunnaiset erät	173	20
Tulorahoituksen korjauserät	-13	-72
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 188	-830
Rahoitusosuudet investointimenoihin	6	24
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	53	281
Toiminnan ja investointien rahavirta	-228	2 515
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2	-44
Antolainasaamisten vähennykset	0	1
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	26	303
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-691	-885
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0
Oman pääoman muutokset	18	-189
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-30	-10
Vaihto-omaisuuden muutos	-6	-19
Saamisten muutos	800	-1 794
Korottomien velkojen muutos	822	746
Rahoituksen rahavirta	936	-1 891
Rahavarojen muutos	708	624
Rahavarat 31.12.	4 018	3 310
Rahavarat 01.01.	3 310	2 686
Rahavarojen muutos	708	624
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 4 vuodelta 1000 €	6 411	5 214
Investointien tulorahoitus, %	62,9	383,5
Lainanhoitokate	1,1	3,1
Kassan riittävyys pv	29	25

KONSERNITASE 31.12.2018

VASTAAVAA	2018	2017	VASTATTAVAA	2018	2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	21 651	21 994	OMA PÄÄOMA	11 777	12 369
Aineettomat hyödykkeet	669	717	Peruspääoma	10 469	10 469
Aineettomat oikeudet	37	34	Arvonkorotusrahasasto	32	38
Muut pitkävaikutteiset menot	631	682	Muut omat rahastot	1	1
ennakkomaksut	0	0	Edellisten tilikausien alijäämä	1 848	345
Aineelliset hyödykkeet	20 109	20 490	Tilikauden ylijäämä	-573	1 516
Maa- ja vesialueet	969	936			
Rakennukset	11 771	11 627	VÄHEMMISTÖSUUS	82	61
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 211	7 210			
Koneet ja kalusto	660	622	PAKOLLISET VARAUKSET	368	355
Muut aineelliset hyödykkeet	2	2	Muut pakolliset varaukset	368	355
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	496	93			
Sijoitukset	874	787	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	619	663
Muut osakkeet ja osuudet	818	733	Valtion toimeksiannot	54	68
Muut lainasaamiset	49	49	Lahjoitusrahastojen pääomat	522	559
Muut sijoitukset	7	5	Muut toimeksiantojen pääomat	43	36
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	88	102	VIERAS PÄÄOMA	16 014	15 855
Valtion toimeksiannot	27	43	Pitkäaikainen	9 836	10 457
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	58	58	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 626	9 292
Muut toimeksiantojen varat	3	0	Lainat julkisyhteisöiltä	2	3
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 120	7 205	Saadut ennakot	0	2
Vaihto-omaisuus	170	163	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	959	921
Aineet ja tarvikkeet	150	143	Siirtovelat	246	239
Keskeneräiset tuotteet	20	20	Laskennalliset verovelat	2	0
Valmiit tuotteet	1	1	Lyhytaikainen	6 178	5 397
Saamiset	2 932	3 732	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	692	691
Pitkäaikaiset saamiset	322	313	Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Myyntisaamiset	322	313	Saadut ennakot	81	15
Lyhytaikaiset saamiset	2 610	3 419	Ostovelat	1 786	1 735
Myyntisaamiset	1 306	1 346	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	512	637
Lainasaamiset	12	0	Siirtovelat	3 107	2 320
Siirtosaamiset	793	1 435	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	28 860	29 301
Muut saamiset	499	638	Omavaraisuusaste	40,9 %	42,2 %
Rahoitusomaisuusarvopaperit	180	127	Suhteellinen velkaantuneisuus %	32,6 %	31,7 %
Sijoitukset rahamarkkina instrumentteihin	159	98	Velat ja vastuut prosenttia käyttötaloudesta	63,6 %	59,8 %
Joukkovelkakirjalainasaamiset	21	25	Kertynyt yli-/alijäämä 1000 €	1274	1861
Muut arvopaperit	0	3	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	286	413
Rahat ja pankkisaamiset	3 838	3 184	Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	9 323	9 986
VASTAAVAA YHTEENSÄ	28 860	29 301	Konsernin lainat, €/asukas	2 092	2 215
			Lainasaamiset 31.12., 1000 €	49	49
			Kunnan asukasäärä	4456	4509

Valtuustotason konsernia koskevat tavoitteet:**Kärkölen Lämpö Oy**

Kärkölen Lämpö Oy tuottaa edullisesti ja ympäristöystävällisesti lämpöenergiaa toiminta-alueellaan Järvelässä.

Toteutuma:

Tavoite on toteutunut. Kaukolämmön hinta on ollut sama 60 euroa megawattitunnilta kuin edellisenäkin vuonna. Kaukolämpö tuotettiin uusiutuvilla polttoaineilla KoskiPower Oy:n voimalaitoksella. Polttoöljyllä tuotettuun lämpöön jouduttiin turvautumaan ainoastaan voimalaitoksen huoltoseisokkien aikana.

Kärkölen Kuntala Oy

Kärkölen Kuntala Oy hoitaa ja kehittää omistukseensa siirtynyttä rakennuskantaa siten, että sen käytettävyys ja arvo säilyvät.

Toteutuma:

Tavoite on toteutunut. Kaikki Kärkölen Kuntala Oy:n omistuksessa olevat rakennukset ovat olleet ongelmitta käytettävissä. Huoltotoimenpiteet on suoritettu ajallaan, joten arvo on säilynyt.

1.7. Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1. Tilikauden tuloksen käsittely

Vuoden 2018 tilikauden tulos on 706.077,52 euroa alijäämäinen.

Hallitus esittää, että alijäämä kirjataan yli/alijäämän tilille. Taseeseen on kirjattu aikaisemmilta vuosilta kertynyttä ylijäämää 4.625.696,59. Kun yli/alijäämän tilille kirjataan vuoden 2018 alijäämä, on kertyneen ylijäämän määrä 3.919.619,07 euroa.

1.7.2. Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Vuoden 2018 konsernin tulos oli 573.363,95 euroa alijäämäinen. Tilinpäätöksessä taseelle on kertynyt kumulatiivista ylijäämää 1.274.337,00 euroa.

Jos kunnalla on taseessa alijäämää, kunnanhallituksella on velvollisuus toimintakertomuksessa esittää selonteko talouden tasapainotuksesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja erillisen toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Vuoden 2019 talousarvion hyväksymisen yhteydessä hyväksyttiin neljän vuoden mittainen talouden taloussuunnitelma. Tilinpäätöksen tulos vuodelta 2018 oli 1.187.000 euroa parempi kuin lopullinen talousarvio muutoksineen ennusti ja tämän puolesta talouden tasapainottamissuunnitelma on toteutunut hyvin.

Talousarvio vuodelle 2019 on 859.000 euroa alijäämäinen. Talouden tasapainottamisen kannalta on tärkeää keskittyä vielä toimintakatteen parantamiseen.

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Toteutumisvertailussa noudatetaan samaa rakennetta. Käyttötalousosan toteutumisvertailu laaditaan tulosityksikkö II-tasolla, jolla valtuusto on hyväksynyt tavoitteen, määrärahan tai tuloarvion kullekin kohteelle.

Käyttötalouden määrärahojen sitovuustaso on toimielintaso. Tuloslaskelmassa toimintakatteen jälkeiset erät sitovat valtuustoon nähden aina tilikauden tulokseen saakka. Investointiosa sitoo valtuustoon nähden sillä tarkkuudella, jolla hankkeet on investointiohjelmassa esitetty, eli yksittäisinä hankkeina tai hankeryhminä. Rahoitusosassa sitovia määrärahoja ovat rahoitustoiminnan määrärahat.

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

Selvitys tavoitteiden toteutumisesta annetaan toimintakertomuksen toteutumisvertailuosassa kyseisen toiminnon tai hankkeen kohdalla.

2.2 Käyttötalouden toteutuminen

2.2.1. Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa siitä, että vaalitoimitukset Kärkölän kunnassa suoritetaan oikeusministeriön antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti.

Vuoden 2018 aikana pidettiin yksi kokous.

Keskusvaalilautakunta

Jäsen

Ruohonen Timo, pj.
 Kekkonen Anja, vpj.
 Alander Marika
 Määttä Arto
 Turku Johanna
 Hyytiäinen Riitta, sihteeri

Varajäsenet sisääntulojärjestyksessä

Susi Irma
 Lehtonen Marja-Leena
 Vahovuori Pekka
 Malm Tiina
 Rajala Hannu

Vaalit

Vuonna 2018 toimitettiin presidentinvaalit.

	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	0	22 800	0	22 800	7 953	14 847	34,9
Toimintakulut	-11 048	-18 420	0	-18 420	-5 615	-12 805	30,5
Toimintakate	-11 048	4 380	0	4 380	2 338	2 042	53,4

2.2.2 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta sekä tilintarkastaja valvovat kunnan hallintoa ja taloutta kuntalain ja tarkastussäännön mukaisesti.

Vuoden 2018 aikana tarkastuslautakunta kokoontui yhteensä viisi kertaa.

Tilintarkastajana toimii Oy BDO Auditor Ab, vastuullisena tilintarkastajana JHTT Ilpo Malinen.

Tarkastuslautakunta

Jäsen

Kulmala Tapio, pj.

Päivärinta Reijo, vpj.

Eerola Seppo

Nummela Tuija

Jokela Katja 12.2.18 saakka

Siven Johanna 13.2.18 alkaen

Tommiska Mari

Varajäsen

Partanen Joonas 17.9.18 saakka

Väkiparta Antti 18.9.18 alkaen

Paulasuo Juuso

Laine Emmi

Reiman Leena

Hietala Marko 12.2.18 saakka

Hietala Marko 13.2.18 alkaen

Jenni Salomaa

	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0	0,0
Toimintakulut	-15 607	-15 380	0	-15 380	-14 749	-631	95,9
Toimintakate	-15 607	-15 380	0	-15 380	-14 749	-631	95,9

2.2.3. Kunnanhallitus

Keskushallinto

	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	46 434	31 730	0	31 730	41 484	-9 754	130,7
Toimintakulut	-941 482	-887 230	-30 000	-917 230	-881 196	-36 034	96,1
Toimintakate	-895 047	-855 500	-30 000	-885 500	-839 712	-45 788	94,8

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta sekä laillisuuden valvonnasta. Lisäksi kunnanhallitus valvoo kunnan etua, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa.

Kunnanhallitus kokoontui yhteensä 15 kertaa.

Kunnanhallitus 2018

Koskinen Markku, pj.	Heinonen Jari
Aaltonen Päivi	Kaartti Jaana
Karjalainen Riikka	Lepola Ville
Nieminen Jouni 31.7.2018 saakka	Kari Kyösti
Suokas Tapani	Alander Toni
Laiho Juha-Matti	Salminen Miia
Sivo Sini, II vpj.	Korpela Liisa
Kinnari Sirpa	Tuomaila Anne
Raininko Mari, I vpj.	Malm Tiina
Kari Kyösti 1.8.18 alk.	Penna Mika

Tilivelvollisia ovat myös kunnanjohtaja, esittelijä kunnanjohtaja Seppo Huldén 14.1.2018 asti, kunnansihteeri, kunnanhallituksen sihteeri Anja Viitie, sekä esittelijä kansliapäällikkö Jouni Nieminen 1.8.2018 alkaen.

Lisäksi kunnanhallituksen valitsemina toimivat kuntasuunnittelutoimikunta, ICT-toimikunta, viestintä- ja markkinointitoimikunta.

Historiatoimikunta 2018

Historiatoimikunta kokoontui vuoden aikana kerran.

Jäsen

Martti Aslamaa, pj.
Petri Ollila, vpj.
Liisa Korpela
Sirpa Kinnari
Ari Mesivaara
Tea Valve, sihteeri

Varajäsen

Reijo Päivärinta
Ismo Lehmusto
Marja-Liisa Ylitalo
Katja Rantala
Ilkka Kari

Kuntasuunnittelutoimikunta 2018

Kuntasuunnittelutoimikunta kokoontui viisi kertaa.

Jäsen

Aslamaa Martti, pj.
Kulmala Tapio
Mäntylä Matti
Ollila Petri
Suokas Tapani
Tommiska Mari
Torkkel Matti
Koskinen Markku, esittelijä
Vitie Anja, siht. 31.7.18 saakka
Nieminen Jouni, siht. 1.8.18 alk.

ICT-toimikunta 2018

ICT-toimikunta kokoontui kerran.

Jäsen

Alander Toni, pj.
Aaltonen Antero
Behm Ari
Pekkala Petri
Penna Mika
Suokas Tapani
Vitie Anja, esittelijä
Saarikivi Markus, sihteeri

Yhtenäiskoulun suunnittelu- ja rakentamistoimikunta 2018

Yhtenäiskoulun suunnittelu- ja rakentamistoimikunta kokoontu 8 kertaa.

Jäsen

Holma Hannele
Kari Kyösti, vpj.
Karjalainen Riikka, pj.
Käkönen Petri
Lepola Eero
Määttä Arto
Sallila Pertti, siht.

Viestintä- ja markkinointitoimikunta 2018

Viestintä- ja markkinointitoimikunta kokoontui kaksi kertaa.

Jäsen

Nieminen Jouni, pj.
Airola Matti

Juselius Jarkko
 Luomalahti Minna
 Pelli Tuija
 Pöllänen Marko
 Salminen Miia
 Nieminen Jouni, esitteljä
 Karonen Tiina, sihteeri

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän valtuuston kaksi jäsentä

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Riikka Karjalainen	Miia Salminen
Markku Koskinen	Marja Liljendahl

Päijät-Hämeen liiton edustajainkokouksen edustaja

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Markku Koskinen	Martti Aslamaa

Hämeen poliisin neuvottelukunnan jäsen

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Jaana Kaartti	Jouni Nieminen

Päijät-Hämeen maakuntavaltuuston jäsen ja varajäsen

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Petri Ollila	Matti Torkkel

Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan jäsen ja varajäsen

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Liisa Korpela	Päivi Aaltonen

Päijät-Hämeen jätelautakunta

Edustaja	Varaedustaja
Juha-Matti Laiho	Tapani Suokas

Valtuustotason sitovat tavoitteet

Kunnanvaltuusto päättää strategian mittareista alkuvuodesta.

Toteutuma:

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt strategian mittarin kokouksessaan 10.12.2018.

Kunnanvaltuusto vahvistaa uuden viestintä- ja markkinointistrategian.

Toteutuma:

Viestintä- ja markkinointitoimikunta on valmistellut strategian vuosille 2018–2021 ja kunnanvaltuusto on hyväksynyt sen kokouksessaan 28.5.2018.

Kunnanhallitus päättää sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan ohjeista.

Toteutuma:

Kunnanhallitus on kokouksessaan 17.12.2018 käsitellyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta ja vahvistanut sen kokouksessaan 14.1.2019.

Keskushallinnon ja teknisen toimen henkilöstön tehtävänkuvat dokumentoidaan vuoden 2018 aikana.

Toteuma:

Tehtävänkuvien dokumentointi on yleisellä tasolla valmis. Tehtävien vaativuuden arviointiin liittyvää työtä jatketaan vuoden 2019 aikana.

Tiedon lisääminen uuden yksityistielain tuomista muutoksista yksityisteiden tiekuntien toimintaedellytyksiin ja hallintoon.

Toteuma:

Yksityisteiden tiekunnille on lähetetty tietoa EU:n tietosuojasetuksesta ja luotu malli tieosaksluettelon rekisteriselosteelle tietosuojasetuksen vaatimusten mukaisesti.

Tiekunnille on järjestetty koulutusilta 3.12.2018 aikana.

Muu keskushallinto

Keskushallinto tuottaa kunnan yleishallinnon hallinto- ja toimistopalvelut, jotka sisältävä seuraavat kokonaisuudet:

- toimielinten kokoushallinnon palvelut
- taloushallinnon palvelut
- henkilöstöhallinnon palvelut
- asiakirjahallinnon ja arkistotoimen palvelut
- tiedonhallinta ja tietopyyntöpalvelut
- tietohallinto- ja tietosuojapalvelut
- työllistämispalvelut
- sisäisen ja ulkoisen viestinnän palvelut
- tiedottamisen ja markkinoinnin palvelut
- velkaneuvontapalvelut
- joukkoliikennepalvelut
- pieneläinten talteenotto
- Kärkölen historian kirjoittaminen
- ystävyyskuntatoiminta

Kuntalain edellyttämä kuntalaisten osallistaminen ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen näkyi vuoden aikana edelleen lisääntyneinä aloitteina ja palautteina sekä kuntalaisten lisääntyneenä aktiivisuutena vapaaehtoiseen yhdistysten, yritysten ja yksityisten yhteiseen tekemiseen kuntalaisten hyväksi.

Vahvistetun kuntastrategian vision mukaan Kärkölä on ulospäin suuntautuva ja myönteisesti tunnettu, terve, itsenäinen, yhteisöllinen sekä menestyvä ihmisen kokoinen kunta. Sitä johtavat arvot ovat luottamus, aktiivisuus, vastuullisuus ja yhteisöllinen välittäminen.

Määräaikainen kehitysjohtaja teki keväällä 2018 kunnanhallituksen toimeksiannosta ja ohjauksessa selvityksen kunnan henkilöstön, palvelutuotannon ja hallinnon tilasta sekä kehittämistarpeista. Selvitys esiteltiin valtuustoseminaarissa 8.6.2018, jonka linjausten perusteella kehittämistoimia tehtiin vuoden 2018 aikana.

Elinkeinotoimi

Kunnan elinkeinotoimi hoidettiin 2018 organisaation omana työnä. Markkinoinnissa ja viestinnässä toimintaa aktivoitiin kokonaan omana työnä. Työllisyystoimissa saavutettiin hyviä tuloksia. Kunnan työttömyysaste aleni maakunnan nopeinta tahtia. Elinkeinoasiat hoidettiin organisaatiossa myös oman toimen ohella. Palveluita yrittäjille tuotiin esiin yrittäjällöissa.

	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	66 246	31 000	69 160	100 160	85 482	14 678	85,3
Toimintakulut	-480 984	-388 430	-161 000	-549 430	-582 878	33 448	106,1
Toimintakate	-414 738	-357 430	-91 840	-449 270	-497 396	48 126	110,7
Poistot	-994	0	0	0	0	0	0,0
Tilikauden tulos	-415 732	-357 430	-91 840	-449 270	-497 396	48 126	110,7

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tuottaa Päijät- Hämeen hyvinvointikuntayhtymä. Yhtymän tuottamien sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta arvioitujen määrärahojen käyttö alittui selkeästi.

Sosiaali- ja terveys- palvelut	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	19 817	0	0	0	56	-56	***
Toimintakulut	-14 512 135	-15 416 330	0	-15 416 330	-14 856 042	-560 288	96,4
Toimintakate	-14 492 318	-15 416 330	0	-15 416 330	-14 855 986	-560 344	96,4

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten erittely:	2018	2017	2016
Peruspalvelut	8 872 678,00	8 845 438,00	9 539 452,00
Akuutti 24	567 505,20	511 279,00	591 247,00
Ensihoito	139 512,00	184 678,00	309 591,00
Erikoissairaanhoido	4 890 817,70	4 467 814,00	5 023 402,00
Ympäristöterveydenhuolto	129 385,18	132 581,00	151 678,00
Eläkemenoperusteiset eläkevakuutusmaksut	224 509,03	230 481,00	292 363,00
P-Hykyn perustamiskustannukset		43 277,00	14 863,00
Kotikuntakorvausten valtionosuuden vähennys	4 111,87	1 146,97	3 645,03
Perustoimeentulotuen palautus		-3 352,02	22 418,00
Sotilasvammalan mukaiset korvaukset		-4 197,55	
Muut sosiaali- ja terveydenhuollon menot	27 467,03	73 636,25	7 373,99
Yht.	14 855 986,01	14 482 781,65	15 956 032,80

Maaseututoimi

Maaseututoimi vastaa maataloushallintoon kuuluvista viranomaistehtävistä, maaseutualueiden kehittämisestä, yksityistieasioista sekä kunnan maa- ja metsätilojen hoitamisesta.

Kärkölen maaseutuhallinto kuuluu Päijät-Hämeen yhteistoiminta-alueeseen. Yksikkö koostuu kahdeksasta Päijät-Hämeen kunnasta ja sitä hallinnoi Asikkalan kunta.

Suorit tiedot	2016	2017	2018
Tukitilat	146	141	141
Maksetut tuet, miljoona euroa	5,40	5,40	5,15

Maaseutusihteri hoitaa yksityistieasioita Kärkölässä, Lahdessa, Padasjoella, Hollolassa ja Orimattilassa.

Tuettavia yksityisteitä Kärkölässä on 45 kpl ja tiestöä yhteensä 134,3 km.

Kunta omistaa metsätalousmaata 140 ha. Viljelyskäytössä on 25,3 ha peltoa.

	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	80 866	71 800	0	71 800	111 000	-39 200	154,6
Toimintakulut	-102 459	-110 500	0	-110 500	-101 540	-8 960	91,9
Toimintakate	-21 593	-38 700	0	-38 700	9 460	-48 160	-24,4

Palo- ja pelastustoimi

Palo- ja pelastustoimi, öljyntorjunta ja väestönsuojelun suunnittelu kuuluvat Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen toiminta-alueeseen. Pelastuslaitoksen toimintaa ohjaa kunkin kunnan toiminta-alueella koskeva palvelutasopäätös.

Palonehkäisy

Palotarkastuksia tehdään palo- ja onnettomuusvaaran ehkäisemiseksi ja henkilöturvallisuuden lisäämiseksi. Tarkastusten yhteydessä ja erikseen järjestetyissä tilaisuuksissa annetaan valistusta ja neuvontaa.

Sammutus- ja pelastustoiminta

Kärkölässä toimi valmiuspalokuntana Järvelän VPK, joka osallistuu kaikkiin alueensa hälytystehtäviin. Järvelän VPK on erikoistunut lisäksi ensivastetoimintaan.

Öljyntorjunta

Kärkölä tunnetaan vähävesistöisenä kuntana, minkä johdosta järvillä tapahtuva suurempi öljyonnettomuus on harvinainen. Kunnan alueella kulkevat Riihimäentie (54), Mäntsäläntie (295) ja Lahti-Riihimäki rautatie muodostavat omat riskikohteet, joista aiheutuu riskejä pohjaveteen, kun vaarallisten aineiden kuljetukset ovat päivittäisiä ja liikenne vilkasta. Kärkölään pohjavesivarat keskittyvät I Salpausselältä Kärkölään, Järvelän ja Marttilan kautta Mäntsälään, jolloin maa-alueilla tapahtuvat vaarallisten aineiden onnettomuudet saattavat muodostua pitkäaikaisiksi ja siten kustannuksiltaan korkeiksi.

Väestönsuojelu

Kärkölä muodostaa oman suojelulohkon. Kunnan poikkeusolojen johtokeskus toimii kunnantalon väestönsuojassa.

	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0	0,0
Toimintakulut	-387 379	-434 210	0	-434 210	-434 627	417	100,1
Toimintakate	-387 379	-434 210	0	-434 210	-434 627	417	100,1

KUNNANHALLITUS YHTEENSÄ

	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	213 363	134 530	69 160	203 690	238 022	-34 332	116,9
Toimintakulut	-16 424 439	-17 236 700	-191 000	-17 427 700	-16 856 283	-571 417	96,7
Toimintakate	-16 211 076	-17 102 170	-121 840	-17 224 010	-16 618 261	-605 749	96,5
Poistot	-994	0	0	0	0	0	0,0
Tilikauden tulos	-16 212 070	-17 102 170	-121 840	-17 224 010	-16 618 261	-605 749	96,5

2.2.4 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Seuraavassa on kuvattu toiminnallisesti sivistystoimen tuottamat palvelut vuonna 2018.

Kärkölän kunta tuotti itse sivistystoimen palvelut lukuun ottamatta esi- ja perusopetuksen vaativan erityisen tuen palveluja, jotka se osti naapurikunnilta.

Sivistystoimen palveluilla tuettiin ja annettiin laaja-alaista ja monipuolista hoitoa, kasvatusta ja opetusta lapsille ja nuorille. Lisäksi tarjottiin vapaa-aikatoimen palveluja kuntalaisille sekä luotiin edellytyksiä sosiaaliselle kasvulle ja yhteistyössä toimimiselle. Sivistystoimen palvelut huolehtivat laadukkaasti varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen, muiden kasvatus- ja opetuspalveluiden sekä vapaa-aikapalvelujen järjestämisestä lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 2018

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta kokoontui yhdeksän kertaa.

Jäsen

Lepola Eero, pj.
Issakainen Kauko
Määttä Arto
Pelli Tuija
Päivärinta Reijo, vpj.
Reiman Leena
Saarinen Maija
Salminen Miia
Vahovuori Petri

Muut

Karjalainen Riikka, Kh:n edustaja
Sihtööri
Käkönen Petri, siht./esittelijä

Varajäsen

Palo Vesa
Turpeinen Rauno
Louhivaara Jenni
Mesivaara Ari
Sallila Matti
Korhonen Merja
Savola Nina
Karjalainen Riikka
Heinonen Jari

Sivo Sini, Kh:n varaedustaja

Sivistystoimen ja hyvinvointityön hallinto

Toimialan hallinto mahdollisti ja tuki sivistystoimen palveluiden tuottamista. Yleishyödyllisten yhdistysten avustaminen oli osa sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tehtävää. Avustusraha 19.000 euroa sisältyy sivistystoimen hallinnon kustannuksiin.

Sivistystoimen hallinto	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0	0,0
Toimintakulut	-94 785	-83 840	0	-83 840	-119 507	35 667	142,5
Toimintakate	-94 785	-83 840	0	-83 840	-119 507	35 667	142,5

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtäväalueeseen kuului varhaiskasvatus ja varhaiserityiskasvatus päiväkodissa, esiopetuksessa ja perhepäivähoidossa. Lisäksi tehtäväalueeseen kuului yksityisen hoidon tuki ja sen kunnallinen lisä ja lasten kotihoidon tuki sekä varhaiskasvatuksen hallinto. Viikonlopun vuorohoitopalvelu tuotettiin ostopalveluna Hollolan kunnan kanssa.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä oli tarjota lapsiperheille turvallinen hoitomuoto ja näin mahdollistaa vanhempien työssä käyminen ja opiskelu ja edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. Tällä tavalla tuettiin perheitä heidän toivomallaan tavalla ja edistettiin lasten ja perheiden hyvinvointia. Varhaiskasvatus teki myös matalankynnyksen palveluohjausta, mikäli lapsen etu ja perheen tilanne sitä vaati.

Varhaiskasvatus oli lapsen ja perheen tarpeet huomioon ottavaa tavoitteellista toimintaa, jota toteutettiin kehitykselle ja oppimiselle suotuisassa, turvallisessa ja terveellisessä toimintaympäristössä. Se perustui varhaiskasvatuslakiin ja -asetukseen sekä kasvatusyhteistyöhön ja yhteisölliseen toimintaan, jossa lapsen vanhemmat ja lähiaikuiset tukevat lapsen kasvua ja kehitystä.

VARHAISKASVATUSPALVELUT	TP 2016	TP 2017	TP 2018
0-6 v:n ikäluokka yht. 31.12	307	268	252
Joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	128	114	110
Joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	14	10	8
Joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoitossa	9	16	14
Lapsia esiopetuksessa	48	47	43
Kotihoidon tuki			
Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	50	45	38
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	73	62	50
Kotihoidon tuki/tuensaaja / vuosi	4 652	4 037	4 281
Hoitopaikan hinta (netto) / vuosi			
Päiväkodit	13 524	14 979	16 161
Perhepäivähoito	10 667	11 293	11 335
Yksityinen päivähoito	10 487	6 724	5 989
Käyttömenot (brutto) € /esikouluoppilas	5 924	5 800	5 541
Hoitopäivän hinta (netto)			
Päiväkodit	80,90	91,60	96,88
Perhepäivähoito	63,85	68,80	64,62

Yleissivistävä koulutus

Kärkölän kunta tuotti itse perusopetuspalvelut lukuun ottamatta vaativan erityisen tuen palveluja, jotka se osti naapurikunnilta. Perusopetuspalvelut järjestettiin Kärkölän Yhtenäiskoulun Vuokkoharjun (vuosiluokat 1-4) ja Opintien (vuosiluokat 5-9) toimipisteessä. Esiopetus järjestettiin Vuokkoharjun toimipisteessä.

Yleissivistävän koulutuksen tavoitteiden mukaisesti oppilaille annettiin monipuolisen ja laaja-alaisen sivistyksen. Tiedon ja osaamisen rinnalla opetus- ja kasvatustehtävällä edistettiin kasvavan lapsen ja nuoren elämähallintaa sekä arvopohjan ja tunne-elämän kehittymistä sekä kasvatettiin häntä ottamaan vastuun ympäristöstään kansainvälistyvässä maailmassa. Palvelu sisälsi perusopetuksen sekä oppilashuollon.

Tavoitteen mukaisesti jokainen oppivelvollisuuden suorittanut nuori saavutti perusopetuksen päättötodistuksen. Oppilaista 25 % oli koulun tukitoimena toteutettavan tehostetun tai erityisen tuen piirissä.

Yleissivistävän opetuksen suoritettietoja:	TP 2016	TP 2017	TP 2018
Lapsia perusopetuksessa	425	428	424
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	15	12	17
Käyttömenot (brutto) / 1000 € (sis. ip-toim.)	4 278	4 071	4 006
Käyttömenot (brutto) € / oppilas (sis. ip-toim:)	10 066	9 512	9 447
Kotikuntakorvauksen perusosa €/oppilas	6 693	6 573	6 512
Tuntikehys / oppilas, yhtenäiskoulu	1,74	1,66	1,67

Muu opetustoimi

Palvelu loi edellytykset kuntalaisten osallistumiselle vapaan sivistystyön palveluihin. Palvelu sisälsi ostopalvelujen ja kuntaosuuksien korvaukset Lahden kaupungin hallinnoimalle Wellamo-opistolle, sekä musiikkiopetusta järjestäville tahoille (Concis Lahden konservatorio, Lahden Musiikkiopisto) maksettavat korvaukset.

	Tot. opetustunteja
Taiteen perusopetus	544
Musiikki	267
Kielet	54
Tietotekniikka	0
Kuvataide	72
Kuvataiteen ja käsityön muu opetus	89
Käsityö	232
Liikunta, tanssi ja terveys	520
Yhteensä	1778

Kärköläläisistä opiskelijoista naisia oli 359 ja miehiä 63.

MUUT KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT	TP 2016	TP 2017	TP 2018
Wellamo-opisto, opetustunteja	1800	1812	1778
Musiikki, oppilaita Lahden konservatoriossa	4	3	3

Kärkölän kunta oli varannut oppilaspaikan neljä opiskelijalle Lahden konservatorioon. Oppilaita 31.12.2018 oli kolme.

Kasvatus ja opetus	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	351 120	307 260	0	307 260	256 083	51 177	83,3
Toimintakulut	-6 639 080	-6 774 090	0	-6 774 090	-6 541 437	-232 653	96,6
Toimintakate	-6 287 960	-6 466 830	0	-6 466 830	-6 285 354	-181 476	97,2

Kirjasto

Kärkölän kirjasto vastasi tavoitteidensa mukaisesti ensisijaisesti kärköläläisten tiedon, itsensä kehittämisen ja virkistymisen tarpeisiin kehittämällä kirjastoa monipuolisena ja kaikkien tavoitettavissa olevana palveluverkostonä.

Hollolan sivistyslautakunnalla oli hallinnollinen vastuu Kärkölän kirjastosta. Kirjaston johtajan palvelut sekä atk-palvelut ostettiin Hollolasta ja aineisto oli yhteistä. Kärkölän kirjasto kuului Päijät-Hämeen Lastukirjastoihin.

Kärkölän kirjasto oli mukana seudullisen kirjastoyhteistyön kehittämisessä. Tähän liittyi myös työyhteisön osaaminen, uudistuminen ja koulutus. Palvelujen kustannustehokkuus oli osana talouden ja resurssien hallintaa.

Kirjaston suoritettuja:	TP 2016	TP 2017	TP 2018
Lainausten määrä	56 673	57 857	42 516
Kävijöiden määrä	18 360	19 199	15 521
Lainan hinta, euroa	3,56	3,41	2,74
Kirjaston normaali aukioloaika (tuntia/vko)	20	20	20
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	1	1	1

Lainausten ja kävijöiden määrä kääntyi laskuun vuoden 2018 aikana, jota selittää osin laajasta harrastustoimintatarjonnasta kunnassa ja huhtikuussa toteutetun kirjastojärjestelmäuudistuksen aiheuttamista sulkajoista. Loppuvuonna toteutetun hankkeen avulla saatiin jonkin verran lisättyä lasten ja nuorten lukuintoa. Tapahtumatarjonta oli melko vähäistä.

Kulttuuri

Kulttuuritoimi tuki kunnassa harjoitettavaa kulttuuritoimintaa, vaali kotiseutuperinnettä ja järjesti kulttuuritapahtumia yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Huovilan puistolla on merkittävä asema Kärkölän kulttuuritoimessa ja matkailukohteena. Puistossa järjestettiin kesän aikana erilaisia tapahtumia ja näyttelyitä kaikenikäisille. Kesäkuun toisena sunnuntaina vietettiin Kärkölä-päivää ja syyskuun viimeisenä perjantaina oli Valon ja musiikin ilta.

Yksittäisiä lippuja myytiin kesän aikana 669 kpl, ja kausikortteja 54 kpl. Huovilan puistossa kävi tutustumassa 13 ryhmää. Lippujen myynti kahvilassa laski edelliseen kesään verrattuna. Näytelmiä kävi katsomassa yhteensä 1973 katsojaa. Puiston kävijämäärä oli edellä mainitut ryhmät mukaan lukien 7000 - 9000 henkilöä

Nuorisotoimi

Nuorisotyöllä tarkoitetaan sitä työtä, jolla parannetaan nuorten elinoloja ja luodaan edellytyksiä nuorisotoiminnalle. Toiminnan painopiste oli ennaltaehkäisevässä työssä yhteistoiminnassa erityisesti koulutoimen, sekä muiden hallintokuntien, viranomaisten ja naapurikuntien sekä kolmannen sektorin kanssa.

Nuorisotoimen palveluina tuotettiin muun muassa avointa nuorisotalotoimintaa Järvelän Nuokulla, loma-aikojen toiminnan suunnittelua ja toteutusta, erilaisten retkien ja tapahtumien järjestämistä, pienryhmätoimintaa, koulu yhteistyötä sekä etsivän nuorisotyön palveluja.

Nuorisotoimi teki yhteistyötä mm. Kärkölen kappeliseurakunnan, PHHYKY:n, Kärkölen Yhtenäiskoulun sekä muiden paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa.

Etsivän nuorisotyön avulla pyritään tavoittamaan syrjäytymisuhan alaiset nuoret ja auttamaan heidät sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään heidän kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämäntilanteensa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille.

Etsivä nuorisotyö tarjosi neuvontaa ja ohjausta 15 - 29-vuotiaille kärköläisille nuorille erilaisissa elämäntilanteissa sekä toteutti nuorten vapaa-aikaryhmä -toimintaa.

Nuorisotyö vahvisti myös nuorten osallisuutta erityisesti heitä itseään koskevassa päätöksenteossa. Kärkölässä nuorisovaltuusto on toiminut vuodesta 2005 lähtien. Nuorisovaltuuteilla on viisi paikkaa läsnäolo- ja puheoikeuksin kunnanvaltuuston kokouksissa.

Nuorisovaltuusto järjesti nuorille toimintaa itsenäisesti ja oli mukana nuorisotoimen ja muiden yhteistyötahojen kanssa monissa tapahtumissa.

Nuorisotoimen suoritustietoja:	TP 2016	TP 2017	TP 2018
Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0-28 vuotiaat)	1 318	1 190	1 226
Ohjatussa toiminnassa kirjattujen käyntien määrä	6 553	5 575	4 717
Suunnitelmallisesti kohdattujen nuorten lkm	528	922	721
Menot (brutto) € / 0-28 vuotias	118,87	109,38	114,95
Valtionosuus nuorisotyöhön, eur	5 818	5 711	5 533
Nuokun aukioloaika (tuntia / vko)	21	21	21
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	2	2	2
Etsivä nuorisotyö, HTV	1	1	1
Valtionavustus etsivään nuorisotyöhön	28 500	27 000	27 500
Etsivän nuorisotyön tavoittamat nuoret	60	59	65
Uudet asiakkuudet	32	32	32
Eteenpäin ohjattuja nuoria	56	55	59
Asiakkuudessa nuoria 31.12.	28	20	28

Asiakastapaamisia keskimäärin/kk		22	31	26
----------------------------------	--	----	----	----

Liikuntapalvelut

Liikuntatoimen tehtävänä on luoda edellytyksiä kansalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kolmannen sektorin toimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät.

Seurojen tehtävänä on lähinnä lasten ja nuorten liikunnan sekä aikuisten kuntoliikunnan ja kilpaurheilun järjestäminen. Kunnan tehtävä on vastata terveystuennasta.

Aikuisliikuntahankkeeseen liittyen järjestettiin liikuntaneuvontaa, johon henkilöt ohjautuivat pääsääntöisesti omatoimisesti. Asiakkaita oli 35.

Yhteistyössä fysioterapian kanssa, järjestettiin fysioterapian jatkoryhmiä. Samoin järjestettiin matalankynnyksen liikuntaa: Liikkumisen starttiryhmä, kuntoremonttikurssi, TYKY-jumppat, vesijumppa, seniorikuntosalikurssit ja työttömien työpajojen liikunta. Lisäksi järjestettiin lyhytkursseja ja pop-up tapahtumia.

Yhteistyössä toimintaterapeuttien, fysioterapeuttien ja kouluterveydenhuollon kanssa järjestettiin koululaisille motoriikkakerhoja. 1-2 ja 3-4 –luokkalaisille järjestettiin kerhotoimintaa.

Uimahallissa oli vuoden aikana yhteensä 24116 käyntikertaa, joista koululaisten käyntikertoja 3949 ja vesiliikuntaryhmäläisten 2830.

Hyvinvointityö

Kunnan keskeinen tehtävä on kuntalain 1 §:n mukaan edistää kuntalaisten hyvinvointia ja kestävä kehitystä alueellaan. Terveystuennon 12 § velvoittaa kunnat seuraamaan asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Terveystuennon mukaan näistä on raportoitava valtuustolle vuosittain.

Kunnan hyvinvointityöryhmään ovat kuuluneet pormestari, kunnansihteri, rehtori-sivistysjohtaja, kunnaninsinööri, hyvinvointikoordinaattori ja Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymästä alueellinen hyvinvointikoordinaattori.

Vuodelle 2018 asetettiin hyvinvointitavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä erillisellä hyvinvointiraportilla. Jatkossa hyvinvointitavoitteet löytyvät toimialojen omasta talousarviosta, ja niistä koostetaan vuosittain erillinen suunnitelma.

Suunnitelma hyväksytään talousarvion kanssa samassa aikataulussa, ja edellisen vuoden raportti puolestaan tilinpäätöksen kanssa samassa aikataulussa.

Kärkölen kunta osallistui vuonna 2017 käynnistyneeseen kunta hyvinvoinnin edistäjänä -verkostoprojektiin (2017–2019) Kunta hyvinvoinnin edistäjänä -verkostoprojekti tukee projektikuntien omaa hyvinvoinnin edistämisen työtä, toimintakulttuurin muutosta sekä selkiyttää kunnan uudistuvaa hyvinvoinnin edistämisen tehtävää. Verkostoprojektin omistaa Suomen Kuntaliitto ja sen rahoittajina toimivat sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtiovarainministeriö. Verkostoprojekti tarjoaa kunnille konkreettista tukea tulevaisuuden kunnan uusien roolien omaksumiseen sekä uusia toimintatapoja hyvinvoinnin edistämiseen. Vuonna 2018 järjestettiin projektin tiimoilta yksi kuntatyöpaja ja osallistuttiin hankkeen järjestämiin koulutuksiin ja info tilaisuuksiin.

Vuoden 2018 pääpaino oli ennaltaehkäisevän työn rakenteiden luomisessa. Rakenteisiin liit-
tyen tehtiin rekrytointeja, ja muutettiin hallintosääntöä siten, että vuoden 2019 alusta on toi-
mintansa aloittanut kunnanhallituksen alainen elinvoimayksikkö, jonka päätehtävä on pa-
rantaa kaikenikäisten kuntalaisten, kunnassa toimivien yritysten ja kolmannen sektorin toi-
mijoiden toimeliaisuutta. Elinvoimayksikkö tukee kunnan kehittymistä ja myönteistä julki-
suuskuvaa.

Vapaa-aikatoimi	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	120 989	105 160	-9 160	96 000	102 046	-6 046	106,3
Toimintakulut	-840 929	-1 101 050	13 000	-1 088 050	-1 047 086	-40 964	96,2
Toimintakate	-719 940	-995 890	3 840	-992 050	-945 040	-47 010	95,3

SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA YHTEENSÄ

Sivistys- ja hyvinvointi- lautakunta yhteensä	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	472 109	412 420	-9 160	403 260	358 129	45 131	88,8
Toimintakulut	-7 574 794	-7 958 980	13 000	-7 945 980	-7 708 030	-237 950	97,0
Toimintakate	-7 102 685	-7 546 560	3 840	-7 542 720	-7 349 901	-192 819	97,4

2.2.5 Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunnan kokoonpano 2018

Ympäristölautakunta kokoontui 7 kertaa.

Jäsen

Alander Toni
Ingström Leif
Mäntylä Matti
Laakso Soile
Malm Tiina
Jaana Kaarti
Penna Mika
Lepola Ville
Seppälä Anne

Muut

Raininko Mari, KH:sen edustaja
Sihteeri
Hyytiäinen Riitta

Varajäsen

Laiho Juha-Matti
Virpiaro Petri
Rajala Hannu
Hara Aila
Uotila Saku
Aaltonen Päivi
Eerola Seppo
Holma Hannele
Anttonen Tuula

Karjalainen Riikka

Tehtävät

Ympäristölautakunnalle kuuluvat ympäristönsuojelun lakisääteiset tehtävät kuten toimia
kunnan ympäristölupa- ja ympäristönsuojeluviranomaisen ja vesihuoltolain ja jätelain val-
vontaviranomaisena. Lautakunnalle kuuluvat mm. maa-aineslupien valmistelu ja valvonta ja
maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamiset.

Ympäristölautakunta on kunnan rakennusvalvontaviranomainen ja rakennusvalvonnan vi-
ranhaltijapalvelut ostettiin vuonna 2018 vielä Lahden kaupungilta.

Toiminta kertomusvuonna

Ympäristölautakunta käsitteli mm. maa-aineslupa-lupa-asioita, kaksi uutta kivenmurskaa-
mon ympäristölupaa ja kaksi eläinsuojan tarkistamislupaa. Maankäyttö- ja rakennuslain mu-
kaisia poikkeamislupia oli yksi.

Talousarviovuoden sitovat tavoitteet

Lupiin liittyvät tarkastukset tehtiin valvontasuunnitelman mukaisesti ja kunta osallistui seu-
raaviin hankkeisiin: Vanajavesikeskus vuosina 2018-2020, Porvoonjen vesistöä koskeva Jo-
kitalkkari-hanke 2017-2018, kasvihuonekaasujen seuranta koskeva CO2-raportti ja Kulut-
tajien energianeuvonta –hanke.

Lautakunta käsitteli yhden maa-ainesluvan, yhden ympäristöluvan ja yhden poikkeamisl-
van. Lautakunta myönsi Hähkjärvelle määräaikaisen luvan jäärataharjoittelulle. Viranhalt-
tijapäätökset koskivat pääasiassa vesihuoltolain mukaisia vapautushakemuksia.

Vuoden 2018 Kärkölän ympäristöteon tekijöiksi ympäristölautakunta nimesi Kärkölän me-
tallinetsijät.

Ympäristölautakunnan talousarvio on toteutunut seuraavasti. Toimintatuotot ovat ennalta ar-
vioitu, mutta kulut eivät toteutuneet, mikä selittyy osin käyttämättä jääneiltä asiantuntija-
määrärahoilla.

Ympäristönsuojelu	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	29 316	13 000	0	13 000	12 642	358	97,2
Toimintakulut	-75 038	-83 060	0	-83 060	-73 877	-9 183	88,9
Toimintakate	-45 722	-70 060	0	-70 060	-61 235	-8 825	87,4

Rakennustarkastus

Rakennustarkastuksella edistetään kestävän kehityksen mukaista rakentamista sekä hyvien
rakennustapojen ja materiaalien käyttöä rakentamisessa. Rakentamisen soveltuvuutta mai-
semaan ja ympäristöön pyritään parantamaan asiantuntevaa suunnittelijaa käyttämällä.

Rakennusvalvonta hoidettiin vuonna 2018 Kärkölän ja Lahden yhteistoimintasopimuksen
mukaisesti.

Kärkölän kunnan ympäristölautakunta toimi myös maankäyttö- ja rakennuslain 21 §:n mu-
kaisena rakennusvalvonnasta huolehtivana viranomaisena, maankäyttö- ja rakennuslain 167
§:n 2 momentin mukaisena viranomaisena Ympäristölautakunnan esittelijänä rakennusval-
vontaviranomaisentoimivaltaan kuuluvissa asioissa toimii Lahden rakennustarkastaja taikka
hänen määräämänsä viranhaltija.

Kärkölän kunta irtisanoi Kärkölän ja Lahden yhteistoimintasopimuksen päättymään
31.12.2018.

Myönnettyt luvat:	2016	2017	2018
Y2-Taloteknisten laitteiden korjaustyö	1	0	2
T1-Toimenpideluvat	9	7	12
R1-Rakennusluvut	41	31	30
P1-Purkamisluvat	2	0	2
M1-Maisematyöluvut	0	0	2
yhteensä	53	38	48
Uusia rakennuksia koskevat luvat	16	13	6
Rakennustöiden aloitus	3	6	3
Valmistuneet rakennukset	12	15	10

Rakennustarkastus	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0	0,0
Toimintakulut	-41 373	-42 980	0	-42 980	-41 324	-1 656	96,1
Toimintakate	-41 373	-42 980	0	-42 980	-41 324	-1 656	96,1

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ

Ympäristölautakunta yhteensä	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	29 316	13 000	0	13 000	12 642	358	97,2
Toimintakulut	-116 411	-126 040	0	-126 040	-115 201	-10 839	91,4
Toimintakate	-87 095	-113 040	0	-113 040	-102 559	-10 481	90,7
Poistot	0	0	0	0	0	0	0,0
Tilikauden tulos	-87 095	-113 040	0	-113 040	-102 559	-10 481	90,7

2.2.6. Tekninen lautakunta

Tekninen lautakunta 2018

Jäsen

Tenhunen Kimmo, pj.
 Korhonen Merja, vpj.
 Ahokas Riitta
 Holma Hannele
 Julkunen Kari
 Kari Kyösti
 Seppälä Mikko
 Tommiska Mari
 Veck Jarkko
Sihteeri
 Sallila Pertti

Varajäsen

Heinonen Jari
 Sivo Sini
 Luomalahti Minna
 Jokiniemi Merja
 Lepola Ville
 Salomaa Olli
 Peltonen Pekka
 Louhivaara Jenni
 Akkila Pasi

Tekninen lautakunta kokoontui kertomusvuoden aikana 10 kertaa.

Teknisen lautakunnan toiminta-ajatuksena on tuottaa omalla tehtäväalueellaan palveluja siten, että käyttäjät ovat tyytyväisiä saavutettuun laatuun. Toiminnot ja palvelut tuotetaan järkevästi ja taloudellisesti asiakkaita tasapuolisesti kohdellen.

Tekninen lautakunta vastaa seuraavien palvelujen tuottamisesta ja kehittämisestä:

- maankäytön suunnittelusta, valmistelusta ja investointiohjelman mukaisten kohteiden suunnittelusta sekä hyväksytyjen hankkeiden toteuttamisesta
- vesi- ja jätevesihuollosta hyväksytyllä vesihuollon toiminta-alueella
- ruokahuollosta ja siivouspalveluista kouluihin sekä päiväkotiin
- kunnan omistamien kiinteistöjen huolto- ja isännöintipalveluista
- kaavateiden ja Huovilan puiston sekä leikkipuistojen ja muiden kesä- ja talviurheilalueiden hoidosta.

Valtuustotason sitovat tavoitteet:

Tekninen lautakunta huolehtii vesihuollosta, kiinteistöistä ja kaavateiden kunnossapidosta siten, että se takaa kuntalaisille terveellisen ja turvallisen asumisympäristön.

Toteutuma:

Vesihuollossa on paikannettu 2 vuotokohdetta ja korjattu 5 jäätyntä vesimittaria. Opintien koulun tilojen sisäilmaongelmia on tutkittu laaja-alaisesti ja suoritettu teknisen työn tilojen yläpölyjen tehosiivous.

Kaavateiden auraus on suoritettu ohjeaikojen puitteissa ja tiet on pystytty pitämään liikennöintikelpoisina kaikissa sääoloissa. Kaavateiden hiekoitushiekat on poistettu 12.4.–4.5. välisenä aikana.

Teknisen toimen koko henkilöstölle taataan mahdollisuus yhteen koulutuspäivään vuodessa.

Toteutuma:

Henkilöstön koulutustarve on kartoitettu ja ensiapukoulutus pidetty.

Kiinteistöt

Kiinteistöjen kunnosta ja terveellisyydestä huolehtiminen sekä kiinteistöjen käyttömahdollisuuksien edistäminen.

Toteutuma:

Vuokkoharjun koulutiloihin, väistötiloihin sekä Opintien kouluun on teetetty runsaasti erilaisia sisäilmaan liittyviä tutkimuksia. Tulokset on käsitelty monialaisessa sisäilmatyöryhmässä ja jonka suositukset on otettu huomioon.

Vanhainkodin, Kototie 22, kiinteistön uuden osan vesikourujen uusiminen. Ippola-kodin ja Nerolan palvelutalon julkisivujen kunnostaminen.

Toteutuma:

Ippola-kodin julkisivuja on kunnostettu ja maalattu
Vanhainkodin, Kototie vesikouruista pyydettiin tarjouksia.

Huoltokirjan käyttöönotto kaikkien kiinteistöjen osalta.

Toteutuma:

Huoltokirjamalli on kilpailutettu, valittu ja käyttäjien koulutus on pidetty 14.5.

Vuokkoharjun koulun tulevasta käytöstä tai purkamisesta päättäminen.

Toteutuma:

Selvitys on valmisteilla

Kaikkien kiinteistöjen korjaustarpeista laaditaan 5-vuotissuunnitelma, jonka toteutumista seurataan vuosittain.

Toteutuma:

Kiinteistöistä on tehty kuntoarviot.

Liikenneväylät

Kaavateiden talvihoito ja liukkaudentorjunta suoritetaan oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti. Liukastumistapaturmissa pyritään vahingottomaan vuoteen lisäämällä ennakoivaa hiekoitusta.

Toteutuma:

Kaavateiden osalta on saavutettu hyvä toimintataso ja asiakastyytyväisyys. Kirjattu yksi liukastumisvahinko sekä auton pohjan lievä vaurioituminen sohjossa.

Kärkölän Vesi

Puhtaan veden jatkuva saanti turvataan verkoston ja säiliöiden säännöllisellä tarkkailulla ja huuhtelulla.

Toteutuma:

Verkostovalvonta ja vuotovesiseuranta on käynnissä
Vesijohtorunkoverkosto huuhdellaan vuosittain ja säiliöt kahden vuoden välein.

Ruokapalvelut

Asiakastyytyväisyyttä mitataan kyselyllä vuosittain. Kotimaisuusaste elintarvikkeissa tulisi olla yli 70 % ja sen toteutumista tulee seurata säännöllisesti.

Toteutuma:

Palvelutasokysely on tehty ja uusitaan yhdenmukaiseksi Teknisen toimen kehittämistyön yhteydessä. Kotimaisuusastetta ei ole vielä arvioitu.

Siivouspalvelut

Asiakastyytyväisyyttä mitataan kyselyllä vuosittain.

Toteutuma:

Palvelutasokysely on tekeillä

Kärkölen Kuntala Oy hallinnoi kunnantaloa ja sen ympärillä olevia pienkiinteistöjä. Tekninen toimiala vastaa edelleen pääosasta myytyjen kiinteistöjen hoitokustannuksista ja huollosta. Kuntala Oy vastaa jatkossa tulevista kiinteistöjen korjauksista hyväksymässään laajuudessa.

Kiinteistöjen tarvitsema lämpö ostetaan Kärkölen Lämpö Oy:ltä, joka tuottaa lämmön paikallisesti bioraaka-aineella. Omaa lämmöntuotantoa ylläpidetään lisäksi Vuokkoharjun biolämpölaitoksella, josta lämpöä myydään Vuokkoharjun koululle, päiväkodille ja Nerolan palvelutalolle sekä yhdelle yksityiselle omakotitalolle.

Teknisen toimen taloudellisesta toiminnasta vastaa kunnaninsinööri. Siivous- ja ruokahuollon eli Sirun toimintaa johtaa palvelupäällikkö. Kiinteistöjen isännöintiä, talonmiespalveluja, Huovilan puiston ylläpitoa johtaa kiinteistöpäällikkö.

Tekninen suunnittelu

Tekninen suunnittelu	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	547	3 000	0	3 000	1 484	1 516	49,5
Toimintakulut	-118 299	-121 750	0	-121 750	-123 054	1 304	101,1
Toimintakate	-117 752	-118 750	0	-118 750	-121 570	2 820	102,4

Tulosalue sisältää teknisen lautakunnan, hallinnon, toimistohenkilökunnan ja suunnittelun.

Teknisessä suunnittelussa on varattu määräraha kaavoitusohjelmassa olevien hankkeiden toteuttamiseksi. Vuoden 2018 aikana on saatettu valmiiksi yksi asemakaavamuutos.

Kiinteistöt

Kiinteistöt	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	3 366 508	3 021 110	0	3 021 110	3 175 700	-154 590	105,1
Toimintakulut	-2 509 814	-2 377 030	-200 000	-2 577 030	-2 364 354	-212 676	91,7
Toimintakate	856 694	644 080	-200 000	444 080	811 346	-367 266	182,7
Poistot	-226 363	-224 840	0	-224 840	-231 892	7 052	103,1
Tilikauden tulos	630 331	419 240	-200 000	219 240	579 454	-360 214	264,3

Tulosalue sisältää rakennetut kiinteistöt, kiinteistöpalvelujen myynnin, puistot, matonpesupaikan, liikunta-alueet ja vanhan kaatopaikan seurannan.

Tilikauden aikana myytiin Niemeläntien varrella oleva huonokuntoinen asuinkiinteistö.

Liikenneväylät

Liikenneväylät	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	3 194	0	0	0	3 642	-3 642	***
Toimintakulut	-275 322	-256 740	0	-256 740	-280 807	24 067	109,4
Toimintakate	-272 128	-256 740	0	-256 740	-277 165	20 425	108,0
Poistot	-311548	-275010	0	-275 010	-273163	-1 847	99,3
Tilikauden tulos	-583 676	-531 750	0	-531 750	-550 328	18 578	103,5

Tulosalue sisältää kaavatiet, muut tiet sekä alueet.

Kärkölän Vesi

Kärkölän Vesi	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	999 321	995 000	0	995 000	925 781	69 219	93,0
Toimintakulut	-493 584	-469 020	0	-469 020	-489 039	20 019	104,3
Toimintakate	505 737	525 980	0	525 980	436 742	89 238	83,0
Poistot	-409413	-383310	0	-383 310	-393642	10 332	102,7
Tilikauden tulos	96 324	142 670	0	142 670	43 100	99 570	30,2

Kärkölän Vesi käsitellään kirjanpidossa eriytettynä taseyksikkönä, jonka toimintakertomus esitetään tasekirjan kohdassa 5, eriytetyt tilinpäätökset.

Sisäinen palvelutoiminta

Tulosalue käsittää varaston, konekeskuksen, lämpökeskuksen sekä siivous- ja ruokahuollon.

Konekeskus

Tulosalue käsittää kunnan kiinteistöjen, kaavateiden, muiden teiden ja alueiden rakentamiseen ja kunnossapitoon tarvittavaa välineistöä mm. traktorit, ruohonleikkurit ja erilaiset pienkoneet.

Ruokapalvelut

Ruokaa valmistettiin kahdessa tuotantokeittiössä; Opintien ja Vuokkoharjun keittiöissä.

Ruokapalveluja tuotettiin koulujen oppilaille, päiväkotilapsille ja vanhuksille (ateriapalvelu) sekä kunnan henkilöstölle. Kahvituksia ja muita tilaustarjoiluja hoidettiin tilausten mukaan. Työntekijöitä ruokapalvelussa oli alkuvuodesta 10, joista 3 osa-aikaista. 1.10. alkaen työntekijämäärä 9, joista osa-aikaisia 2.

Vuoden 2018 koko ruokatuotanto oli noin 149 500 suoritetta (1 suorite = lounaat ja muut ateriat lounaiksi muutettuna). Tuotanto pieneni edelliseen vuoteen verrattuna johtuen päiväkotipaikkojen vähenemisestä (Suoritemäärä v. 2017 oli noin 160 000.)

Suoritemäärät v. 2018

Keittiö	kaikki ateriat suoritteina (suorite = lounaat ja muut ateriat lounaiksi muutettuina)
Vuokkoharjun keittiö	91490
Opintien keittiö	57929
YHTEENSÄ	159962

Ruokapalvelun kustannukset olivat 521 460 euroa ja ne jakautuivat seuraavasti.

	%
Palkat sivukuluineen	59
Palvelut	3,3
Elintarvikkeet	25,7
Muut aineet ja tarvikkeet	3,3
Sisäiset vuokrat	8,7
Yhteensä	100

Tuottoja oli hieman budjetoitua enemmän, mutta myös kulut ylittyivät, joten lopputulos oli negatiivinen (4281 €). Muutokset johtuivat ruoka-aine kustannusten korotuksista sekä henkilöstökuluista, lähinnä pitkät sairauspoissaolot lisäsivät kustannuksia.

Ruokapalvelun laatu

Kouluaterioiden laatu on laaja käsite. Siihen kuuluvat mm. ravitsemuksellinen ja hygieeninen laatu, ruoan monipuolisuus, maku ja ulkonäkö sekä palvelun laatu ja ruokailuympäristö. Ruoan laatua on pyritty parantamaan ja kehittämään mm. uudistamalla ruokaohjeita ja ottamalla uusia ruokia ruokalistalle sekä lisäämällä kasvien tarjoilua. Ruokapalvelun laatuun vaikuttaa olennaisesti käytettävissä olevat resurssit.

Siivouspalvelut

Siivottavaa pinta-alaa oli loppuvuodesta noin 10 200 m², mikä koostuu kunnan eri kiinteistöistä. Kunnan kiinteistöjen siivouksesta vastaa yhdeksän siivoojaa, joista kolme työskentelee osa-aikaisena. Lisäksi on yksi avotyöntekijä.

Siivouspalvelun kustannukset olivat 338 700 euroa, mikä on vähän pienempi summa kuin edellisenä vuonna.

Siivouskulut jakautuivat seuraavasti

	%
Palkat sivukuluineen	87,7
Palvelut	2,0
Aineet ja tarvikkeet ja välineet	4,3
Muut	0,5
Vuokrat (mm. vaihtomatot)	5,5
Yht.	100

Kulut olivat hieman budjetoitua pienemmät. Tulos 1109 €.

Siivouspalvelun laatu

Tilojen puhtaanapito on tarkoituksenmukaista, jotta tilat ovat turvalliset ja viihtyisät. Tarpeenmukaisella puhtaanapidolla voidaan vaikuttaa pintamateriaalien kunnossa pysymiseen ja näin vähentää pintojen uusimistarvetta. Lisäksi viihtyisät ja siistit tilat kannustavat lapsia ja aikuisia pitämään työympäristönsä siistinä.

Siivouspalvelun laadusta on tehty kysely vuorovuosin eri kiinteistöissä. Kuluneena vuonna kyselyjä ei tehty, koska kiinteistöjen korjaustyöt on kesken. Palvelun laatuun oltiin kaiken kaikkiaan varsin tyytyväisiä.

Vuokkoharjun lämpölaite

Lämpölaite tuottaa ja myy kaukolämpöä Vuokkoharjun koululle, Vuokkoharjun päiväkodille, Nerolan palvelutalolle sekä yhdelle yksityiselle omakotitalolle.

Lämpölaitosta hoitaa ulkopuolinen yrittäjä, LVI-Talo Oy Timo Turunen. Lämpöenergiaa on toimitettu vuoden 2018 aikana kulutusta vastaava määrä. Lämpölaite on toiminut normaalilla tavalla yhtä lyhyehköä käyttöhäiriötä lukuun ottamatta.

Sisäinen palvelutoiminta	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	1 114 484	1 014 830	0	1 014 830	1 050 885	-36 055	103,6
Toimintakulut	-1 065 415	-1 008 650	0	-1 008 650	-1 049 722	41 072	104,1
Toimintakate	49 069	6 180	0	6 180	1 163	5 017	18,8
Poistot	-50602	-37470	0	-37 470	-37466	-4	100,0
Tilikauden tulos	-1 533	-31 290	0	-31 290	-36 303	5 013	116,0

TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ

	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	5 484 054	5 033 940	0	5 033 940	5 157 492	-123 552	102,5
Toimintakulut	-4 462 434	-4 233 190	-200 000	-4 433 190	-4 306 976	-126 214	97,2
Toimintakate	1 021 620	800 750	-200 000	600 750	850 516	-249 766	141,6
Poistot	-997 926	-920 630	0,00	-920 630	-936 163	15 533	101,7
Tilikauden tulos	23 694	-119 880	-200 000	-319 880	-85 647	-234 233	26,8

KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ

Tässä taulukossa esitetään kunnan kaikkien toimialojen yhdistetty käyttötalouden toteuma.

	TP 2017	TA 2018	TA muut.	TA yht	Tot. 2018	TA-Tot. 2018	Tot%
Toimintatuotot	6 198 843	5 616 690	60 000	5 676 690	5 774 238	-97 548	101,7
Toimintakulut	-28 604 733	-29 588 710	-378 000	-29 966 710	-29 006 855	-959 855	96,8
Toimintakate	-22 405 890	-23 972 020	-318 000	-24 290 020	-23 232 617	-1 057 403	95,6
Poistot	-998 921	-920 630	0	-920 630	-936 163	15 533	101,7
Tilikauden tulos	-23 404 811	-24 892 650	-318 000	-25 210 650	-24 168 780	-1 041 870	95,9

2.3 Tuloslaskelman toteutuminen

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN					
	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälk	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot					
Myyntituotot	2 392 620	0	2 392 620	2 416 452,45	-23 832,45
Maksutuotot	281 860	0	281 860	227 342,49	54 517,51
Tuet ja avustukset	100 400	60 000	160 400	148 108,36	12 291,64
Muut toimintatuotot	2 841 810	0	2 841 810	2 982 334,48	-140 524,48
Toimintatuotot yhteensä	5 616 690	60 000	5 676 690	5 774 237,78	-97 547,78
Toimintakulut					
Henkilöstömenot	-5 799 770	-178 000	-5 977 770	-5 921 375,06	-56 394,94
Palkat ja palkkiot	-4 382 940	-148 550	-4 531 490	-4 566 956,09	35 466,09
Henkilösivukulut	-1 416 830	-29 450	-1 446 280	-1 354 418,97	-91 861,03
Eläkekulut	-1 210 790	-24 880	-1 235 670	-1 194 948,58	-40 721,42
Muut henkilösivukulut	-206 040	-4 570	-210 610	-159 470,39	-51 139,61
Palvelujen ostot	-19 072 840	-200 000	-19 272 840	-18 410 213,31	-862 626,69
Aineet, tarvikkeet ja tavara	-1 353 130	0	-1 353 130	-1 327 532,11	-25 597,89
Avustukset	-608 800	0	-608 800	-580 527,84	-28 272,16
Muut toimintakulut	-2 754 170	0	-2 754 170	-2 767 206,77	13 036,77
Toimintakulut yhteensä	-29 588 710	-378 000	-29 966 710	-29 006 855,09	-959 854,91
TOIMINTAKATE	-23 972 020	-318 000	-24 290 020	-23 232 617,31	-1 057 402,69
Verotulot	16 229 000	-655 000	15 574 000	15 663 493,47	-89 493,47
Valtionosuudet	7 823 880	0	7 823 880	7 860 505,20	-36 625,20
Rahoitustuotot ja -kulut:					
Korkotuotot	52 360	0	52 360	57 907,20	-5 547,20
Muut rahoitustuotot	68 600	0	68 600	85 043,47	-16 443,47
Korkokulut	-128 220	0	-128 220	-127 644,99	-575,01
Muut rahoituskulut	-73 600	0	-73 600	-76 601,96	3 001,96
Rahoitustuotot ja -menot yht.	-80 860	0	-80 860	-61 296,28	-19 563,72
VUOSIKATE	0	-973 000	-973 000	230 085,08	-1 203 085,08
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-920 630	0	-920 630	-936 162,60	15 532,60
TILIKAUDEN TULOS	-920 630	-973 000	-1 893 630	-706 077,52	-1 187 552,48
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-920 630	-973 000	-1 893 630	-706 077,52	-1 187 552,48

Verotulot	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälk	Toteuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	14 324 000	-455 000	13 869 000	13 910 779,65	-41 779,65
Osuus yhteisöveron tuotosta	738 000	-154 000	584 000	615 605,86	-31 605,86
Kiinteistövero	1 167 000	-46 000	1 121 000	1 137 107,96	-16 107,96

Veroprosentit	Tulovero %	Kiinteistövero % Yleinen	Vakituinen asuinrakennus	Muu asuin- rakennus	Rakentamaton rakennuspaikka
2014	21,75	1,35	0,60	1,20	3,00
2015	21,75	1,35	0,60	1,20	3,00
2016	21,75	1,35	0,60	1,20	3,00
2017	21,75	1,35	0,60	1,20	4,35
2018	21,75	1,35	0,60	1,20	4,35

Valtionosuudet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälk	Toteuma	Poikkeama
Peruspalvelujen valtionosuus	6 338 780	0	6 338 780	6 410 613,07	-71 833,07
Verotulojen valtionosuuden tasaus	2 511 600	0	2 511 600	2 493 190,13	18 409,87
Opetus- ja kulttuuritoimi	-1 026 500	0	-1 026 500	-1 043 298,00	16 798,00

2.4 Investointien toteutuminen

Investointien toteutuminen 2018					
	Ta 2018	Lisä-Ta	Ta yht.	Toteutuminen	Tot-%
Kunnanhallitus					
Maanhankinta	0	34 000	34 000	34 000,00	100,0 %
Maanmyynti	0	0	0	202,67	
Menot yhteensä	0	34 000	34 000	34 000,00	99,4 %
Tulot yhteensä	0	0	0	202,67	
Kiinteistöt					
Yhtenäiskoulun vuosiluokkien 0-4 tilat	3 150 000	-2 350 000	800 000	305 936,93	38,2 %
Taapurin alueen kuntoonpano	20 000	0	20 000	1 441,97	7,2 %
Urheilukentän peruskorjaus	50 000	0	50 000	0,00	0,0 %
Keskuspuiston kunnostaminen	20 000	0	20 000	17 017,53	85,1 %
Kiinteistöt menot yhteensä	3 240 000	-2 350 000	890 000	324 396,43	
Liikenneväylät					
Kaavateiden päällystys Järvelä	50 000	0	50 000	49 886,65	99,8 %
Kaavateiden valaistus	50 000	0	50 000	49 950,00	99,9 %
Kaavateiden rakentam. ja korj.	35 000	0	35 000	34 945,24	99,8 %
Liikenneväylät yhteensä	135 000	0	135 000	134 781,89	
Vesi- ja viemärihankkeet					
Vesi ja viem.verkoston saneer.	50 000	0	50 000	37 440,18	74,9 %
Vesi ja viem.liittymien rakentaminen	40 000	0	40 000	35 020,86	87,6 %
Jätevedenpuhdistamon saneeraus	50 000	0	50 000	2 165,34	4,3 %
Vellinginmäen jv-pumppaamon saneeraus	35 000	0	35 000	29 151,10	83,3 %
Vesi- ja viem.laitos, menot yhteensä	175 000	0	175 000	103 777,48	
Investointimenot yhteensä	3 550 000	-2 316 000	1 234 000	596 955,80	48,4 %
Investointitulot yhteensä	0	0	0	202,67	
Nettomenot yhteensä	3 550 000	-2 316 000	1 234 000	596 753,13	48,4 %

Rakentamisohjelma 2018 – 2022

Investointien perustelut 2018

Maan hankinta ja myynti

Tuloarvio myytävistä tonteista.

Toteutuma 31.12

Ei myytyjä tontteja.

Urheilukentän peruskorjaus

Urheilukentän korkeushyppy- ja pituushyppypaikkojen kunnostaminen ja päällystäminen kestopinnoitteella.

Toteutuma 31.12

Sivistyslautakunta on hyväksynyt ohjeellisen korjaussuunnitelman, ja suorituspaiikkojen kunnostaminen ja päällystys tehdään keväällä 2019.

Vuokkoharjun koulun uudisrakentaminen/saneeraus

Toteutuma 31.12

Rakennustyö on aloitettu kaivuutöillä joulukuussa. Rakentaminen toteutetaan tammi-kesäkuun aikana.

Taapurin alueen kuntoonpano

Murskeiden tasoitus ja ylimääräisten maamassojen poisajo. Opasteiden uusiminen ja korjaaminen.

Toteutuma 31.12

Työtä ei ole vielä aloitettu. Taapurin alue on myyty kiertotalousyrittäjälle eikä aiottuja toimenpiteitä tarvitse toteuttaa.

Keskuspuiston kunnostaminen

Keskuspuistoon rakennetaan polkuja, lisätään vesiaiheita ja istutuksia.

Toteutuma 31.12

Luonnossuunnitelma ja määrärahan käyttösuunnitelma on hyväksytty teknisessä lautakunnassa. Työ on aloitettu puuston poistamisella ja rakentamalla pallo ja petankikenttä sekä perkaamalla ja laajentamalla alueen läpi virtaavia oja.

Kaavateiden päällystys

Kaavateitä päällystetään päällystysohjelman mukaisesti.

Toteutuma 31.12

Kaavatiet on päällystetty Järvelässä ja Lappilassa päällystysohjelman mukaisesti.

Kaavateiden valaistus

Kaavateiden ja ulkoilureittien valaistusta uusitaan ohjelman mukaisesti Järvelässä ja ampumaradalla.

Toteutuma 31.12

Vanhatien, Peltotien ja Ampumaradan alueen valaistus on uusittu.

Kaavateiden rakentaminen ja korjaus

Uudelleen päällystettäviä kaavateitä peruskorjataan asentamalla kuivatusjärjestelmät ja puuttuva routasuojaus.

Toteutuma 31.12

Rinnetien, Vuokkotien ja Airasmäentien kaavatiet on korjattu päällystämistä varten.

Vesi ja viemäriverkoston saneeraus

Vesi- ja viemäriverkostoa korjataan Järvelässä ja runkoviemäriä pinnoitetaan Suomen alueella ja Kivisojan–Lavanmäen välisellä alueella.

Toteutuma 31.12

Runkoviemäri on korjattu päällystämällä koulurakentamisen vuoksi Opintien ja Kuusitien välisellä alueella.

Vesi- ja viemäriliittymien rakentaminen

Liittymiä rakennetaan hyväksytyllä toiminta-alueella oleviin kiinteistöihin.

Toteutuma 31.12

Liittymiä on rakennettu Marttilan alueelle, Uusikylään, Helkalanmäen alueelle, Nummenkulmalle ja Töyrytielle yhteensä 8 kappaletta.

Jätevedenpuhdistamon saneeraus

Puhdistamon saneeraussuunnittelu aloitetaan 2018 ja toteutus pyritään tekemään vuosina 2019 – 2020.

Toteutuma 31.12

Yleissuunnitelmaluonnos on tehty ja se valmistuu keväällä 2019. Rakennussuunnittelua ei ole aloitettu.

Vellingimäentien pumppaamon saneeraus

Uusitaan vanhentunut ja huonokuntoinen linjapumppaamo.

Toteutuma 31.12

Työ on toteutettu marraskuussa.

2.5 Rahoitusosan toteutuminen

Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta						
	Vuosikate	0	-973 000	-973 000	230 085,08	-1 203 085,08
	Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	-20 282,33	20 282,33
Investointien rahavirta						
	Investointimenot	-3 550 000	2 316 000	-1 234 000	-596 955,80	-637 044,20
	Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	0,00	0,00
	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0	0	20 485,00	-20 485,00
Toiminta ja investoinnit, netto		-3 550 000	1 343 000	-2 207 000	-366 668,05	-1 840 331,95
Rahoitustoiminta						
Antolainauksen muutokset						
	Antolainasaamisten vähennykset	102 000	0	102 000	102 000,00	0,00
Lainakannan muutokset						
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 048 000	-2 350 000	1 698 000	0,00	1 698 000,00
	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-600 000	0	-600 000	-598 256,40	-1 743,60
	Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0,00	0,00
Vaikutus maksuvalmiuteen		0,00	-1 007 000	-1 007 000	-862 924,45	-144 075,55

2.6 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA											
Vuosi 2018	Sito- vuus N B	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. TA	TA:n muut.	TA muut. jälkeen	Toteu- tuma	Poikke- ama	Alkup. TA	TA:n muut.	TA muut. jälkeen	Toteu- tuma	Poikke- ama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Keskusvaalilautakunta	B	18	0	18	6	13	23	0	23	8	-15
Tarkastuslautakunta	B	15	0	15	15	1	0	0	0	0	0
Kunnanhallitus	B	17 237	191	17 428	16 856	571	135	69	204	238	34
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	B	7 959	-13	7 946	7 708	238	412	-9	403	358	-45
Ympäristölautakunta	B	126	0	126	115	11	13	0	13	13	0
Tekninen lautakunta	B	4 233	200	4 433	4 307	126	5 034	0	5 034	5 157	124
Valmistus omaan käyttöön							0	0	0	0	0
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						16 229	-655	15 574	15 663	89
Valtionosuudet	B						7 824	0	7 824	7 861	37
Korkotulot	B						52	0	52	58	6
Muut rahoitustulot	B						69	0	69	85	16
Korkomenot	B	128	0	128	128	1					
Muut rahoitusmenot	B	74	0	74	77	-3					
INVESTOINTIOSA											
Maa-alueet	B	0	34	34	34	0	0	0	0	0	0
Yhtenäiskoulun vuosiluokkien 0-4 tilat	B	3 150	-2 350	800	306	494					
Taapurin alueen kuntoonpano	B	20	0	20	1	19					
Urheilukentän peruskorjaus	B	50	0	50	0	50					
Keskuspuiston kunnostaminen	B	20	0	20	17	3					
Kaavateiden päällystys Järvelä	B	50	0	50	50	0					
Kaavateiden valaistus	B	50	0	50	50	0					
Kaavateiden rakentam. ja korj.	B	35	0	35	35	0					
Vesi ja viem.verkoston saneer	B	50	0	50	37	13					
Vesi ja viem.liittymien rakentaminen	B	40	0	40	35	5					
Jätevedenpuhdistamon saneeraus	B	50	0	50	2	48					
Vellinginmäen jv-pumppaamon saneeraus	B	35	0	35	29	6					
RAHOITUSOSA											
Antolainauksen muutokset											
Antolainasaamisten lisäykset	B	0	0	0	0	0					
Antolainasaamisten vähennykset	B						102	0	102	102	0
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						4 048	-2 350	1 698	0	-1 698
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	600	0	600	598	2					
Lyhytaikaisten lainojen muutos	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen		0	0	0	0	0		1 007	1 007	863	-144
YHTEENSÄ		33 941	-1 938	32 003	30 406	1 596	33 941	-1 938	32 003	30 406	-1 596

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1. Tuloslaskelma

Tuloslaskelma			
ulkoinen		1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Toimintatuotot		2 491 260,92	2 935 476,02
Myyntituotot		1 213 736,88	1 244 732,01
Maksutuotot		222 219,99	283 792,78
Tuet ja avustukset		148 108,36	210 285,19
Muut toimintatuotot		907 195,69	1 196 666,04
Toimintakulut		-25 723 878,23	-25 341 366,50
Henkilöstökulut		-5 921 375,06	-5 736 704,02
Palkat ja palkkiot		-4 566 956,09	-4 412 741,95
Henkilösivukulut		-1 354 418,97	-1 323 962,07
Eläkekulut		-1 194 948,58	-1 170 448,11
Muut henkilösivukulut		-159 470,39	-153 513,96
Palvelujen ostot		-17 366 919,12	-17 021 586,68
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		-1 162 988,23	-1 229 944,33
Ostot tilikauden aikana		-1 162 988,23	-1 229 944,33
Avustukset		-580 527,84	-611 953,15
Muut toimintakulut		-692 067,98	-741 178,32
TOIMINTAKATE		-23 232 617,31	-22 405 890,48
Verotulot		15 663 493,47	16 686 667,79
Valtionosuudet		7 860 505,20	8 203 155,10
Rahoitustuotot ja -kulut		-61 296,28	-93 704,32
Korkotuotot		57 907,20	46 154,79
Muut rahoitustuotot		31 295,82	20 509,66
Korkokulut		-127 644,99	-137 440,05
Muut rahoituskulut		-22 854,31	-22 928,72
VUOSIKATE		230 085,08	2 390 228,09
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot		-936 162,60	-998 920,52
Satunnaiset tuotot		0,00	0,00
Tilikauden tulos		-706 077,52	1 391 307,57
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ		-706 077,52	1 391 307,57

3.2. Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	230 085,08	2 390 228,09
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-20 282,33	-75 872,01
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-596 955,80	-352 872,80
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	20 376,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	20 485,00	133 936,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-366 668,05	2 115 795,28
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	102 000,00	102 460,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	199 999,60
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-598 256,40	-798 256,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 291 053,75	-1 556 138,86
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-37 056,94	-27 731,99
Saamisten muutos	413 734,29	-1 057 404,92
Korottomien velkojen muutos	914 376,40	-471 001,95
Rahoituksen rahavirta	794 797,35	-2 051 935,26
Rahavarojen muutos	428 129,30	63 860,02
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	2 093 378,22	1 665 248,92
Rahavarat 1.1.	1 665 248,92	1 601 388,90
	428 129,30	63 860,02

3.3. Tase

VASTAAVAA	2018	2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	23 202 625,01	23 644 034,48
Aineettomat hyödykkeet	626 953,11	675 591,81
Muut pitkävaikutteiset menot	626 953,11	675 591,81
Aineelliset hyödykkeet	15 674 769,22	15 965 539,99
Maa ja vesialueet	896 340,26	862 542,93
Rakennukset	8 137 367,97	8 342 430,92
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 263 167,17	6 661 175,83
Koneet ja kalusto	43 394,39	61 040,62
Muut aineelliset hyödykkeet	654,63	654,63
Keskeneräiset hankinnat	333 844,80	37 695,06
Sijoitukset	6 900 902,68	7 002 902,68
Osakkeet ja osuudet	3 262 902,68	3 262 902,68
Muut lainasaamiset	3 638 000,00	3 740 000,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	58 107,62	58 107,62
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	58 107,62	58 107,62
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 313 041,02	3 374 662,73
Saamiset	1 219 662,80	1 709 413,81
Lyhytaikaiset saamiset	1 219 662,80	1 709 413,81
Myyntisaamiset	390 976,32	197 047,24
Lainasaamiset	11 695,50	0,00
Muut saamiset	88 001,51	126 623,11
Siirtosaamiset	728 989,47	1 385 743,46
Rahat ja pankkisaamiset	2 093 378,22	1 665 248,92
VASTAAVAA YHTEENSÄ	26 573 773,65	27 076 804,83

VASTATTAVAA	2018	2017
OMA PÄÄOMA	14 388 902,13	15 094 979,65
Peruspääoma	10 469 283,06	10 469 283,06
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	4 625 696,59	3 234 389,02
Tilikauden yli-/alijäämä	-706 077,52	1 391 307,57
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	522 187,92	559 244,86
Lahjoitusrahastojen pääomat	522 187,92	559 244,86
VIERAS PÄÄOMA	11 662 683,60	11 422 580,32
Pitkäaikainen	8 789 145,46	9 344 814,91
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7 693 898,00	8 292 153,40
Saadut ennakot	0,00	2 083,36
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	841 781,06	804 064,75
Siirtovelat	253 466,40	246 513,40
Lyhytaikainen	2 873 538,14	2 077 765,41
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	598 255,40	598 256,40
Saadut ennakot	81 043,00	13 400,00
Ostovelat	837 064,97	661 856,12
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	223 484,80	147 149,52
Siirtovelat	1 133 689,97	657 103,37
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	26 573 773,65	27 076 804,83

3.4. Konsernilaskelmat

Konsernituloslaskelma 31.12.2018			
		2018	2017
Toimintatuotot		25 303 994,17	25 035 416,84
Toimintakulut		-47 951 922,54	-46 679 539,82
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)		-2 306,49	1 060,60
TOIMINTAKATE		-22 650 234,86	-21 643 062,38
Verotulot		15 663 493,47	16 686 667,79
Valtionosuudet		7 860 505,20	8 203 155,10
Rahoitustuotot ja -kulut		-130 454,09	-154 293,12
Korkotuotot		1 978,85	796,56
Muut rahoitustuotot		40 470,03	29 866,75
Korkokulut		-143 835,67	-155 539,29
Muut rahoituskulut		-29 067,30	-29 417,14
VUOSIKATE		743 309,72	3 092 467,40
Poistot ja arvonalentumiset		-1 482 216,89	-1 586 778,87
Suunnitelman mukaiset poistot		-1 496 117,70	-1 562 327,92
Omistuksen eliminointierot		14 970,74	0,00
Arvonalentumiset		-1 069,93	-24 450,95
Satunnaiset erät		172 544,10	19 553,62
TILIKAUDEN TULOS		-566 363,08	1 525 242,15
Tilikauden verot		-999,45	-42,63
Laskennalliset verot		-2 349,64	0,00
Vähemmistöosuudet		-3 651,78	-9 474,12
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)		-573 363,95	1 515 725,40

Konsernin rahoituslaskelma 31.12.2018		2018	2017
Toiminnan rahavirta		901 586,40	3 040 024,04
Vuosikate		743 309,71	3 092 467,39
Satunnaiset erät		172 544,10	19 553,62
Tilikauden verot		-999,45	-42,63
Tulorahoituksen korjaukset		-13 267,96	-71 954,34
Investointien rahavirta		-1 129 485,96	-524 907,70
Investointimenot		-1 188 475,73	-830 007,42
Rahoitusosuudet investointimenoihin		6 321,53	23 635,94
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		52 668,24	281 463,77
Toiminnan ja investointien rahavirta		-227 899,56	2 515 116,34
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset		-1 993,70	-42 517,58
Antolainasaamisten lisäykset		-1 993,70	-43 527,05
Antolainasaamisten vähennykset		0,00	1 009,47
Lainakannan muutokset		-664 853,37	-581 758,39
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		26 000,00	303 239,60
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-690 853,37	-884 997,99
Lyhytaikaisten lainojen muutos		0,00	0,00
Oman pääoman muutokset		17 914,59	-189 480,10
Muut maksuvalmiuden muutokset		1 584 785,31	-1 076 888,81
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset		-30 163,82	-10 039,45
Vaihto-omaisuuden muutos		-6 467,14	-19 067,05
Saamisten muutos		799 504,55	-1 793 627,11
Korottomien velkojen muutos		821 911,72	745 844,81
Rahoituksen rahavirta		935 852,83	-1 890 644,86
Rahavarojen muutos		707 953,27	624 471,48
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.		4 018 125,26	3 310 171,99
Rahavarat 01.01.		3 310 171,99	2 685 700,51
		707 953,27	624 471,48

Konsernitase 31.12.2018		
VASTAAVAA	2018	2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	21 651 344,24	21 993 999,44
Aineettomat hyödykkeet	668 512,31	716 918,80
Aineettomat oikeudet	37 387,00	34 441,31
Muut pitkävaikutteiset menot	631 018,12	682 477,49
Ennakkomaksut	107,19	0,00
Aineelliset hyödykkeet	20 109 246,67	20 490 398,25
Maa- ja vesialueet	969 133,49	936 355,02
Rakennukset	11 770 774,66	11 627 201,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 210 833,74	7 210 300,14
Koneet ja kalusto	660 423,81	622 132,73
Muut aineelliset hyödykkeet	2 323,10	1 672,37
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	495 757,87	92 737,00
Sijoitukset	873 585,25	786 682,39
Osakkeet ja osuudet	817 636,63	732 727,47
Muut lainasaamiset	49 056,05	49 056,05
Muut saamiset	6 892,57	4 898,87
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	88 304,86	101 859,59
Valtion toimeksiannot	26 973,94	43 438,67
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	58 107,62	58 107,62
Muut toimeksiantojen varat	3 223,30	313,30
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 120 111,61	7 205 195,77
Vaihto-omaisuus	169 748,74	163 281,60
Aineet ja tarvikkeet	149 596,87	142 515,28
Keskeneräiset tuotteet	19 505,96	20 059,47
Valmiit tuotteet	645,91	706,85
Saamiset	2 932 237,61	3 731 742,17
Pitkäaikaiset saamiset	321 963,93	312 652,72
Myyntisaamiset	321 963,93	312 652,72
Lyhytaikaiset saamiset	2 610 273,68	3 419 089,45
Myyntisaamiset	1 306 361,30	1 345 725,69
Lainasaamiset	11 695,50	0,00
Muut saamiset	499 059,43	637 930,69
Siirtosaamiset	793 157,45	1 435 433,07
Rahoitusomaisuusarvopaperit	180 459,21	126 587,12
Muut arvopaperit	0,00	2 948,31
Sijoitukset rahamarkkina instrumentteihin	159 354,81	98 354,81
Joukkovelkakirjalainasaamiset	21 104,40	25 284,00
Rahat ja pankkisaamiset	3 837 666,05	3 183 584,87
VASTAAVAA YHTEENSÄ	28 859 760,71	29 301 054,80

VASTATTAVAA	2018	2017
OMA PÄÄOMA	11 776 748,47	12 368 601,38
Peruspääoma	10 469 283,06	10 469 283,06
Arvonkorotusrahasto	31 706,04	37 526,44
Muut omat rahastot	1 422,37	1 182,37
Edellisten tilikausien alijäämä	1 847 700,95	344 884,10
Tilikauden ylijäämä	-573 363,95	1 515 725,40
VÄHEMMISTÖOSUUS	82 176,94	60 610,57
PAKOLLISET VARAUKSET	367 880,73	354 508,62
Muut pakolliset varaukset	367 880,73	354 508,62
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	619 088,90	662 807,45
Valtion toimeksiannot	54 313,59	67 898,09
Lahjoitusrahastojen pääomat	522 187,92	559 244,86
Muut toimeksiantojen pääomat	42 587,39	35 664,50
VIERAS PÄÄOMA	16 013 865,67	15 854 526,77
Pitkäaikainen	9 835 686,23	10 457 118,59
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 626 183,77	9 292 109,39
Lainat julkisyhteisöiltä	2 331,75	2 571,75
Saadut ennakot	0,00	2 083,36
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	958 730,54	921 014,23
Siirtovelat	246 090,53	239 339,86
Laskennalliset verovelat	2 349,64	0
Lyhytaikainen	6 178 179,44	5 397 408,18
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	691 925,63	690 613,37
Lainat julkisyhteisöiltä	240,00	240,00
Lainat muille luonnonantajille	0,00	0,00
Saadut ennakot	81 043,00	14 698,28
Ostovelat	1 785 944,84	1 734 668,09
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	512 042,61	637 174,52
Siirtovelat	3 106 983,36	2 320 013,92
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	28 859 760,71	29 301 054,80

4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma on esitetty tilinpäätöslaskelmissa.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoa tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kunnan tytäryhteisöt ja kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä sekä osakkuusyhteisö.

Konsernitilinpäätöksen poistoero ja vapaaehtoiset varaukset:

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on vuonna 2015 siirretty uuden konsernitilinpäätösohjeen mukaisesti konsernitaseessa omaan pääomaan ja vuoden 2014 vertailutiedot on muutettu uutta kirjaustapaa vastaaviksi.

Kuntayhtymät on yhdistelty konsernitilinpäätökseen peruspääomaosuuden suhteessa.

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Konsernin sisäisiä kiinteistöveroja ei ole vähennetty.

Osakkuusyhteisö on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Edellisen tilikauden vertailukelpoisuus

Tehtäväalueita järjestelty uudelleen

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	Yhdistelty kpl
Tytäryhteisö	2
Kuntayhtymät	4
Osakkuusyhteisöt	1
Yhteensä	7

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

TOIMINTATUOTOT TEHTÄVÄALUEITTAIN
(ilman sisäisiä eriä)

Tehtäväalue	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Yleishallinto	358 260	441 714	237 841,74	376 333
Sosiaali- ja terveystalvet	21 326 694	20 686 180	0,00	0
Opetus- ja kulttuuripalvelut	1 105 923	1 082 224	353 006,37	293 103
Tekniset palvelut	2 146 721	2 456 674	1 887 770,40	2 236 723
Ympäristö- ja muut palvelut	366 396	368 624	12 642,41	29 316
Yhteensä	25 303 994	25 035 417	2 491 260,92	2 935 476

VEROTULOJEN ERITTELY

	2018	2017
Kunnan tulovero	13 910 780	14 789 811
Osuus yhteisöveron tuotosta	615 606	735 516
Kiinteistövero	1 137 108	1 161 341
Verotulot yhteensä	15 663 493	16 686 668

VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

	2018	2017
Peruspalvelujen valtionosuus ilman tasauksia	8 903 803	9 231 992
<i>Siiitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	2 493 190	2 763 032
Järjestelmänmuutoksen tasaus	0	0
Opetus- ja sivistystoimen muut valtionosuudet	-1 043 298	-1 028 837
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	0
Valtionosuudet yhteensä	7 860 505	8 203 155

PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY

	2018	2017
Asiakaspalvelujen ostot	15 017 513	14 523 951
Muiden palvelujen ostot	2 349 406	2 497 636
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	17 366 919	17 021 587

SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA

Kuluvan käyttöomaisuuden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Poistosuunnitelma**SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEET**

Käyttöomaisuushyödyke	Kärkölen kunta			Poisto aika/ Poistoprosentti
	Tasapoisto	enojäännöspois	Poistomenetelmä	
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Kehittämismenot	2-5 vuotta*	Ei suositella		
Aineettomat oikeudet	5-20 vuotta*	Ei suositella		
Liikearvo	2-5 vuotta*	Ei suositella		
Muut pitkävaikutteiset menot				
Atk-ohjelmistot	2-5 vuotta*	Ei suositella	Tasapoisto	3 v
Muut	2-5 vuotta*	Ei suositella	Tasapoisto	3 v
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat				
Hallinto- ja laitosrakennukset	20-50 vuotta	5 % - 10 %	Tasapoisto	50 v
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20-30 vuotta	10 % - 15 %	Tasapoisto	30 v
Talousrakennukset	10-20 vuotta	15 % - 20 %	Tasapoisto	20 v
Vapaa-ajan rakennukset	20-30 vuotta	10 % - 15 %		
Asuinrakennukset	30-50 vuotta	5 % - 10 %	Tasapoisto	50 v
Kiinteät rakenteet ja laitteet				
Kadut, tiet, torit ja puistot	15-20 vuotta	15 % - 20 %	Menojäännöspoisto	20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	10-30 vuotta	10 % - 25 %	Menojäännöspoisto	25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	15-30 vuotta	10 % - 20 %	Menojäännöspoisto	20 %
Vedenjakeluverkosto	30-40 vuotta	7 % - 10 %	Menojäännöspoisto	10 %
Viemäriverkko	30-40 vuotta	7 % - 10 %	Menojäännöspoisto	10 %
Kaukolämpöverkko	20-30 vuotta	10 % - 15 %	Menojäännöspoisto	15 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15-20 vuotta	15 % - 20 %	Menojäännöspoisto	20 %
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	10-12 vuotta	20 % - 22 %	Menojäännöspoisto	22 %
Maakaasuverkko	20-25 vuotta	12 % - 15 %	Menojäännöspoisto	15 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	15-20 vuotta	15 % - 20 %	Menojäännöspoisto	20 %
Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	10-20 vuotta	15 % - 25 %	Menojäännöspoisto	25 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15-20 vuotta	15 % - 20 %	Menojäännöspoisto	20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	10-15 vuotta	20 % - 25 %	Menojäännöspoisto	25 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10-15 vuotta	20 % - 25 %	Menojäännöspoisto	25 %
Koneet ja kalusto				
Rautaiset alukset	15-20 vuotta	15 % - 20 %	Tasapoisto	20v
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8-15 vuotta	20 % - 27 %	Tasapoisto	15v
Muut kuljetusvälineet	4-7 vuotta	25 % - 30 %	Tasapoisto	7v
Muut liikkuvat työkoneet	5-10 vuotta	25 % - 30 %	Tasapoisto	10v
Muut raskaat koneet	10-15 vuotta	20 % - 25 %	Tasapoisto	15v
Muut kevyet koneet	5-10 vuotta	25 % - 30 %	Tasapoisto	10v
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5-15 vuotta	20 % - 30 %	Tasapoisto	15v
Atk-laitteet	3-5 vuotta	30 % - 40 %	Tasapoisto	5v
Muut laitteet ja kalusteet	3-5 vuotta	30 % - 40 %	Tasapoisto	5v
Muut aineelliset hyödykkeet				
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto		Käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa	

PYSYVIEN VASTAAVIEN SIOITUKSET

Osakkeet ja osuudet

Ei poistoaikaa

Ei poistoaikaa

*)erityisestä syystä voi olla enintään 20 vuotta

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 9 000 euroa kirjataan vuosikuluksi.

PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOS

Koulutusveloitteet 1.1.

Vähennys tilikaudella

Lisäys tilikaudella

Koulutusveloitteet 31.12.

Työttömyysvakuutusrahasto omavastuu 1.1.

Vähennys tilikaudella

Lisäys tilikaudella

Työttömyysvakuutusrahasto omavastuu 31.12.

Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.

Lisäykset tilikaudella

Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.

Konserni	
2018	2017
555	
-508	
	555
47	555
2 736	2736
-1 376	
0	2736
1 360	2736
351 218	343 699
15 256	7 519
366 474	351 218

PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN MYYNTIVOIOT**JA -TAPPIOT**

Muut toimintatuotot

- myyntivoitot

Konserni		Kunta	
2018	2017	2018	2017
28 986	76 695	20 282	75 872

SATUNNAISTEN TUOTTOJEN JA KULUJEN**ERITTELY****Satunnaiset tuotot**

Osakkeiden myynnit

Satunnaiset kulut

Osakkeiden ja kiinteistön myyntitappiot

Satunnaiset tuotot ja kulut yhteensä

Konserni	
2018	2017
173 124,97	
-580,87	-444
172 544,10	19 554

OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTOT

Osinkotuotot PHP Holding Oy

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy

Kuntarahoitus Oyj

Kunta	
2018	2017
20 160	11 200
6 531	6 531
1 900	0
28 591	17 731

TASEEN LIITETIEDOT

VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

PYSYVÄT VASTAAVAT JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET

Aineettomat hyödykkeet

Poistamaton hankintameno 1.1.
Lisäykset tilikauden aikana
Rahoitusosuudet tilikaudella
Vähennykset tilikauden aikana
Siirrot erien välillä
Tilikauden poisto
Arvonlennuksen ja niiden palautukset
Poistamaton hankintameno 31.12.
Arvonkorotukset
Kirjanpitoarvo 31.12.

Muut pitkäv. menot	Yhteensä
675 592	675 592
0	0
0	0
0	0
0	0
-48 639	-48 639
0	0
626 953	626 953
	0
626 953	626 953

Aineelliset hyödykkeet

Poistamaton hank.meno 1.1.
Lisäykset tilikauden aikana
Rahoitusosuudet tilikaudella
Vähennykset tilikaudella
Siirrot erien välillä
Tilikauden poisto
Arvonlenn. ja niiden pal
Poistamaton hank.meno
Arvonkorotukset
Kirjanpitoarvo 31.12.

Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskener. hankinnat	Aineelliset hyödykkeet Yhteensä
862 543	8 342 431	6 661 176	61 041	655	37 695	15 965 540
34 000	0	237 836	0	0	325 120	596 956
0	0	0	0	0	0	0
-203	0	0	0	0	0	-203
0	0	28 970	0	0	-28 970	0
0	-205 063	-664 815	-17 646	0	0	-887 524
0	0	0	0	0	0	0
896 340	8 137 368	6 263 167	43 394	655	333 845	15 674 769
896 340	8 137 368	6 263 167	43 394	655	333 845	15 674 769

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

Muut lainasaamiset

Tytär yhteisö-osakkeet	Kuntayhtymäosuudet	osakkuus ja muut omistusyhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Osakkeet ja osuudet yhteensä	Saamiset tytäryhteisöltä	Muut lainasaamiset
225 000	2 397 544	40 000	600 359	3 262 903	3 740 000	0
0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	-102 000	0
225 000	2 397 544	40 000	600 359	3 262 903	3 638 000	0

Olelliset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

	Tasearvo 1.1.	Lisäykset Tilikaudelta	Vähennykset Tilikaudelta	Tase-arvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän peruspääomasta	Ero
Koulutuskeskus Salpaus	502 691	0	0	502 691	502 691	0
Päijät-Hämeen hyvinvointiky	1 759 052	0	0	1 759 052	1 759 052	0
Eteva ky	130 283	0	0	130 283	64 637	65 646
Päijät-Hämeen Liitto	5 517	0	0	5 517	5 517	0

Omistukset muissa yhteisöissä

	Kotipaikka	Kunnan omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	Kuntakonserni osuus (1000 €)		73 (87) Tilikauden voitosta/ tappiosta
				Omasta pää-omasta	Vieraasta pää-omasta	
Kuntayhtymät						
Päijät-Hämeen hyvinvointiky	Lahti	2,91 %	2,91 %	1 854	3 712	21
Päijät-Hämeen liitto	Lahti	2,58 %	2,58 %	101	187	17
Koulutuskeskus Salpaus	Lahti	1,22 %	1,22 %	988	235	26
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä	0,40 %	0,40 %	67	200	6
Tytäryhteisö						
Kärkölan Lämpö Oy	Kärkölä	75 %	75 %	217	399	10
Kärkölan Kuntala Oy	Kärkölä	100 %	100 %	149	3 457	-1
Osakkuusyhteisöt						
As Oy Väinölänrinne	Kärkölä	25,70 %	25,70 %	39	1	3

Kuntayhtymien kokonaistiedot yhtymien konsernitaseista

	OPO	VPO	Tulos
Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	63 726 856	127 553 669	722 770
Päijät-Hämeen liitto	3 931 565	7 265 521	662 093
Koulutuskeskus Salpaus	80 963 599	19 279 602	2 098 399
Eteva kuntayhtymä	16 782 486	49 998 397	1 555 882

SAAMISET SAMAN KONSERNIN YHTIÖILTÄ JA KUNTAYHTYMITÄ

Saamiset tytäryhteisöltä
Pitkäaikaiset lainasaamiset
Lyhytaikaiset myyntisaamiset
Saamiset kuntayhtymiltä
Lyhytaikaiset myyntisaamiset
Lyhytaikaiset siirtosaamiset
Saamiset yhteensä

Kunta	
2018	2017
3 680 000	3 740 000
159 907	
8 897	2 408
608 755	1 296 568
4 457 560	5 038 976

SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT

Muut tuet ja avustukset
Kela-korvaus työterveyteen
Muut siirtosaamiset
Siirtosaamiset yhteensä

Konserni		Kunta	
2018	2017	2018	2017
42 548	61 037	40 549	58 908
63 300	64 479	17 000	19 280
687 309	1 309 917	671 440	1 307 556
793 157	1 435 433	728 989	1 385 743

Taseen vastattavien liitetiedot

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	10 469 283	10 469 283	10 469 283	10 469 283
Muutos	0	0	0	0
Peruspääoma 31.12.	10 469 283	10 469 283	10 469 283	10 469 283
Arvonkorotusrahasa 1.1.	37 526	94 457	0	0
Muutos	-5 820	-56 931	0	0
Arvonkorotusrahasa 31.12.	31 706	37 526	0	0
Muut omat rahastot				
Rahaston pääoma 1.1.	1 182	1 182	0	0
Muutos	240	0	0	0
Rahaston pääoma 31.12.	1 422	1 182	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	1 860 610	332 689	4 625 697	3 234 389
Edellisten tilikausien oikaisut	-12 909	12 195	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	1 847 701	344 884	4 625 697	3 234 389
Tilikauden yli-/alijäämä 31.12.	-573 364	1 515 725	-706 078	1 391 308
Oma pääoma yhteensä	11 776 748	12 368 601	14 388 902	15 094 980

VIERAS PÄÄOMA

5 VUODEN JA PITEMMÄN AJAN KULUTTUA ERÄÄNTYVÄT LAINAT KUNNALLA

Lainat rahoitus- ja vakuutusyhtiöiltä

Kunta	
2018	2017
5 834 206	5 899 128

Pakolliset varaukset

Konserni		
2018	2017	
Koulutusvelvoitteet	47	555
Työttömyysvakuutusrahasto omavastuu	1 360	2 736
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu	366 474	351 218
Muut pakolliset varaukset yhteensä	367 881	354 509

VELAT SAMAN KONSERNIN YHTIÖILTÄ JA KUNTAYHTYMILTÄ

Pitkäaikaiset siirtovelat jäsenkuntyhtymiltä
 Lyhytaikaiset ostovelat tytäryhteisöltä
 Lyhytaikaiset ostovelat jäsenkuntayhtymiltä
Yhteensä

Kunta	
2018	2017
253 466	246 513
98 313	27 639
4 007	2 267
355 786	276 419

Sekkilimiitti

Luotollisen pankkitilin nostovara 31.12.

Kunta	
2018	2017
500 000	500 000

LIITTYMISMAKSUT JA MUUT VELAT

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Liittymismaksut	958 731	921 014	841 781	804 065
Muut pitkäaikaiset velat				
Muut lyhytaikaiset velat	512 043	637 175	223 485	147 150
Yhteensä	1 470 773	1 558 189	1 065 266	951 214

SIIRTOVELKOJEN ERITTELY

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Pitkäaikaiset				
Muut siirtovelat	246 091	239 340	253 466	246 513
Lyhytaikaiset				
Korkojaksotukset	50 767	53 946	46 643	49 525
Palkkojen ja henkilöstökulujen jaksotukset	2 527 630	2 038 626	1 087 047	605 242
Valtionosuuden palautusta	0	2 336	0	2 336
Muut siirtovelat	528 586	225 106	0	0
Pitkä ja lyh.aik. siirtovelat yhteensä	3 353 074	2 559 354	1 387 156	903 617

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

1 000 €

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	863	990	733	860
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	1 081	2 809	894	2 791

Kuntarhoitus Oyj/Kiint Oy Kärkölen Kivitaskun puolesta 11.772,00
Pohjola Pankki Oyj/Kiint. Oy Kärkölen Kivitaskun puolesta 330.399,44
Handelsbanken/Kunta-Aravat Oy 390.468,00

1 000 €

Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Vuokravastuut yhteensä	14 469	13 563	5 408	5 690
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	927	845	201	280
Sopimuksiin sisältyvä vuokravastuu	561	815	561	815
Sopimuksiin sisältyvä lunastusvastuu	13 908	12 748	4 847	5 410
Leasingvastuut yhteensä	487	420	107	115
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	215	173	64	45
Yhteensä	14 956	13 983	5 515	5 805

SAADUT VAKUUDET

Urakkasopimusten vakuudet
 takuuajan vakuudet
 Maa-aineslupavakuudet yhteensä
Saadut vakuudet yhteensä

Kunta	
2018	2017
325	2
570	588
895	590

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista

Kuntien takauskeskus
 Kuntien takauskeskuksen rahasto

Kunta	
2018	2017
25 736	25 416
17	17

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Sopimusvastuut
 Sitoumukset avustukseen
 Muut sopimusvastuut
 Johdannais sopimukset
 Koronvaihtosop. nimellisarvo
 Käypäarvo
 Arvonlisäveron palautusvastuu *)
 Ara-avustusten palautusvastuu

Konserni		Kunta	
2018	2017	2018	2017
2	2		
1581	1628	500	500
6 529	6 873	6 074 250	6 392
-200	-289	-171	-258
121	139		
95	94		

Arvonlisäveron palautusvastuu

Kärkölän kunnalle saattaa muodostua palautusvastuu 1.1.2009 alkaen uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäveroista, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön (AVL 11 luku 120§).
 Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointi- tai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.

Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu

Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Jos omaisuus luovutetaan toiselle, joka käyttää omaisuutta valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan, tästä luovutuksesta johtuva palautus voidaan jättää määräämättä, jos luovuttaja omaisuuden luovutuksen yhteydessä sitoutuu vastaamaan palautusehdoista myös luovutuksen jälkeen tai jos luovutuksen saaja sitoutuu vastaaviin omaisuuden luovuttajaa koskeviin palautusehtoihin. Palautusta ei määrätä myöskään suoritettavaksi, jos valtionosuuden myöntämisestä on kulunut yli 15 vuotta. Vastuu perustuu lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705, 7:53§ sekä lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3.8.1992/733, 4:30§.

HENKILÖSTÖ	2018	2017
Kunnanhallitus	14	12
Perusturva	7	9
Sivistystoimi	93	88
Ympäristölautakunta	1	1
Tekninen lautakunta	29	30
Yhteensä	144	140

Henkilöstökulut

	2018	2017
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	5 921 375	5 736 704
Henkilöstökuluja aktivoitu aineellisiin hyödykkeisiin	0	0
Yhteensä henkilöstökulut	5 921 375	5 736 704

Luottamushenkilön palkkioista perityt luottamushenkilömaksut

	2018	2017
Kokoomus	865,00	1 465,50
Keskusta	1 059,00	3 433,17
Sos.dem	974,00	1 065,00
Kärkölä-ryhmä	2 250,00	0,00
Luottamushenkilömaksut yhteensä	5 148,00	5 963,67

Tilintarkastajan palkkiot

	2018	2017
BDO-konserni BDO Audiator Oy		
Lakisääteinen tilintarkastus	6 335	6 631
Tarkastuslautakunnan sihteeripalvelut	4 418	4 135
Palkkiot yhteensä	10 753	10 766

Intressitahotapahtumat

Konserniyhteisöissä on tehty kuntalain mukaisia johtajasopimuksia.
Kunnalla ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa.

Kunta on vuokrannut tilikaudella Kärkölen Kuntala Oy:ltä tiloja.
Kärkölen Kuntala Oy:lle on maksettu vuokria tilikauden aikana 142 320 euroa.
Kunta on antanut lainaa Kärkölen Kuntala Oy:lle, jota on jäljellä 3 330 000 euroa. Korkoa on peritty 53 102,40 euora.

Kunta on vuokrannut tilikaudella Kärkölen Lämpö Oy:lle tiloja 6 405 eurolla.
Kärkölen Lämpö Oy:lle on maksettu lämmityskuluja tilikauden aikana 202 231 euroa.
Kunta on antanut lainaa Kärkölen Lämpö Oy:lle, jota on jäljellä 308 000 euroa. Korkoa on peritty 4 805 euora.

5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

Kärkölän Vesi

TOIMINTAKERTOMUS

2018

Kärkölän kunta
Virkatie 1
16600 Järvelä

puh. 044 770 2200

karkolan.kunta@karkola.fi

www.karkola.fi

Sisällys

1. Tilinpäätöstiedot.....	3
2. Vesihuoltomaksut.....	6
3. Toiminta ja verkostot.....	6
4. Tehokkuus ja laatu.....	7
5. Kannattavuus ja ennuste	8

1. Tilinpäätöstiedot

Kärkölen Veden tuloslaskelma vuodelta 2018 on seuraava:

KÄRKÖLÄN VESI		
TULOSLASKELMA		
	31.12.2018	31.12.2017
Liikevaihto	923 833,54	999 320,69
Liiketoiminnan muut tulot	1 377,15	0,00
Materiaalit ja palvelut	-275 068,86	-310 824,15
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-110 535,17	-116 131,07
Palvelujen ostot	-164 533,69	-194 693,08
Henkilöstökulut	-193 905,99	-169 003,60
Palkat ja palkkiot	-160 644,53	-140 058,79
Henkilösivukulut	-33 261,46	-28 944,81
Eläkekulut	-28 321,33	-24 224,89
Muut henkilösivukulut	-4 940,13	-4 719,92
Poistot ja arvonalentumiset	-393 641,52	-409 413,22
Suunnitelman mukaiset poistot	-393 641,52	-409 413,22
Liiketoiminnan muut kulut	-19 494,39	-13 756,13
Liikeylijäämä	43 099,93	96 323,59
Rahoitustuotot ja -kulut:	-98 964,15	-101 903,85
Muut rahoitustuotot	681,38	1 541,13
Muille maksetut korkokulut	-45 905,19	-49 707,83
Korvaus peruspääomasta	-53 747,65	-53 747,65
Muut rahoituskulut/tuotot	7,31	10,50
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaiseriä	-55 864,22	-5 580,26
Ylijäämä(alijäämä)ennen varauksia	-55 864,22	-5 580,26
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-55 864,22	-5 580,26

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
	31.12.2018	31.12.2017
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-1,00 %	2,10 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	0,21 %	4,44 %
Voitto, %	-6,0 %	-0,6 %

Tulos rahoituserien jälkeen on heikentynyt vuodesta 2017, joka oli 5 580,26 euroa alijäämäinen. Tulokseen on vaikuttanut liikevaihdon pienentyminen 75487,15 eurolla. Tilikauden alijäämää pyritään korjaamaan vuonna 2019 nostamalla asiakkaiden käyttömaksuja 1.3.2019 alkaen. Ennusteen mukaan tämä tuo noin 35 000 euroa tuloa. Myös Kärkölen Veden käyttötalouden menoja pyritään vähentämään kilpailuttamalla mm. vesihuoltokemikaalien ostot. Uusien asiakkaiden liittymishalukkuutta pyritään lisäämään pidentämällä liittymien maksuaikoja 6 vuodesta 8-10 vuoteen ja antamalla jäteveden liittyjille alennuksen ensimmäisen vuoden maksuista 6 kuukauden osalta.

KÄRKÖLÄN VESI		
RAHOITUSLASKELMA	31.12.2018	31.12.2017
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus	337 777,30	403 832,96
Liikeliijäämä	43 099,93	94 333,01
Poistot ja arvonalennukset	393 641,52	434 657,05
Rahoitustuotot ja -kulut	-98 964,15	-121 389,31
Investointien rahavirta	-103 777,48	-193 743,68
Investointimenot	-103 777,48	-85 366,40
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	15 624,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	233 999,82	210 089,28
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	-207 381,18	-191 233,67
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	-207 381,18	-223 528,66
Muut maksuvalmiuden muutokset	-365 419,01	156 154,22
Saamisten muutos kunnalta	-16 296,00	-15 774,10
Saamisten muutos muilta	-21 315,25	-104 049,10
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-431 230,70	547 297,92
Korottomien velkojen muutos muilta	103 422,94	35 934,62
Rahoituksen rahavirta	-572 800,19	-35 079,45
Rahavarojen muutos	-338 800,37	175 009,83
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	413 948,49	752 748,86
Rahavarat 1.1.	752 748,86	577 739,03
Rahavarojen muutos	-338 800,37	175 009,83

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
	31.12.2018	31.12.2017
Investointien tulorahoitus, %	325,5	208,4
Pääomamenojen tulorahoitus, %	108,6	104,9
Lainanhoitokate	1,5	1,9
Kassan riittävyys, pv	168	274
Quick ratio	-1,4	1,1
Current ratio	-1,4	1,1

KÄRKÖLÄN VESI		
TASE 2018		
	31.12.2018	31.12.2017
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet	626 953,11	675 591,81
Muut pitkävaikutteiset menot	626 953,11	675 591,81
Aineelliset hyödykkeet	4 263 265,34	4 504 490,68
Maa- ja vesialueet	19 228,78	19 228,78
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 233 146,22	4 447 566,84
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	10 890,34	37 695,06
Pysyvät vastaavat yhteensä	4 890 218,45	5 180 082,49
Vaihtuvat vastaavat		
Saamiset	141 672,50	104 061,25
Lyhytaikaiset saamiset	141 672,50	104 061,25
Myyntisaamiset	125 376,50	104 061,25
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	16 296,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	413 948,49	752 748,86
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	555 620,99	856 810,11
Vastaavaa yhteensä	5 445 839,44	6 036 892,60
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Peruspääoma	1 791 588,40	1 791 588,40
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-705 773,50	-700 193,24
Tilikauden yli-/alijäämä	-55 864,22	-5 580,26
Oma pääoma yhteensä	1 029 950,68	1 085 814,90
		0,00
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen	4 008 394,70	4 165 763,51
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 157 018,60	3 364 399,72
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	851 376,10	801 363,79
Lyhytaikainen	407 494,06	785 314,19
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	207 381,12	207 381,18
Ostovelat	67 103,78	19 235,29
Korottomat velat kunnalta	76 016,72	507 247,42
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	42 171,87	35 834,14
Siirtovelat	14 820,57	15 616,16
Vieras pääomayhteensä	4 415 888,76	4 951 077,70
		0,00
Vastattavaa yhteensä	5 445 839,44	6 036 892,60

TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	18,9	18,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	-477,7	495,4
Kertynyt alijäämä, 1000 eur	762	-706
Lainakanta 31.12., 1000 eur	-3 407	3608

2. Vesihuoltomaksut

Liittymismaksut ja käyttömaksut on vahvistettu kunnanhallituksessa 9.5.2016 § 59. Laitoksen liittymismaksut ovat siirto- ja palautuskelpoisia. Liittymismaksuista ei peritä arvonlisäveroa. Perusmaksut määräytyvät mittaritarkoon mukaan ja niitä peritään sekä käyttöveden että jäteveden osalta. Hulevesiverkostojen hoitaminen kuuluu tekniselle toimelle, eikä niistä peritä maksuja.

Käyttömaksut 1.8.2016 alkaen:

	€ VEROTON / M ³	€ VEROLLINEN, ALV 24 %
Puhdas Vesi	1,59	1,97
Jätevesi	2,52	3,12

Perusmaksut 1.8.2016 alkaen:

	€ VEROTON / VUOSI	€ VEROLLINEN, ALV 24 %
Puhdas vesi		
- Mittarin koko 3- 5 m ³ /h	79,54	98,63
- Mittarin koko 7-10 m ³ /h	151,64	188,03
- Mittarin koko > 10 m ³ /h	244,34	302,98
Jätevesi		
- Mittarin koko 3- 5 m ³ /h	79,54	98,63
- Mittarin koko 7-10 m ³ /h	151,64	188,03
- Mittarin koko > 10 m ³ /h	244,34	302,98

3. Toiminta ja verkostot

Kärkölän Vedellä on käytössä kolme vedenottamo: Korinlähde, Hiidenmäki ja Rutapohja. Rutapohjan vedenottamo oli pois käytöstä aikavälillä 10.11.17 – 13.3.18 verkostonäytteessä havaitun kohonneen kokonaispesäkeluvun vuoksi. Kyseisenä aikana Rutapohjan jakelualueelle vesi pumpattiin Hiidenmäen vedenottamosta. Rutapohjan vedenottamon kaivoa huuhdeltiin säännöllisesti ja pesäkeluvun laskettua normaalille tasolle vedenottamo otettiin takaisin käyttöön. Rutapohjan vuokratontti ostettiin kunnalle heinäkuussa. Korinlähteen vedenottamon kalkkikivialtaan toisen linjan kalkkikivet vaihdettiin vedenkäsittelyn tehon parantamiseksi.

Vedenottamoista pumpattiin vettä verkostoon 263 801 m³. Pumpatun veden vuorokausikeskiarvo oli 728 m³. Vuotovesien osuus oli 107042 m³, joka on noin 40,58 % verkostoon pumpatusta vesimäärästä. Jätevesiä johdettiin puhdistamolle 270 403 m³. Vuotovesien osuus oli 100 409 m³, joka oli 37,13 % vastaanotetusta jäteveden kokonaismäärästä.

Kärkölen vedellä on vesijohtoverkosta 114,2 kilometriä ja viemäriverkostoa 77,5 kilometriä.

Vesijohtoverkoston piirissä on noin 3300 asukasta ja viemäriverkostossa noin 2340 asukasta.

Toimintavuonna rakennettiin 8 uutta viemäriverkoston taloliittymää. Vesi-verkosto huuhdeltiin syksyn aikana. Opintien ja Järvelän urheilukentän poikki kulkevaa viemäriinjaa saneerattiin. Lappilassa sijaitseva Vellinginmäntien jätevesipumppaamo saneerattiin loppuvuodesta.

4. Tehokkuus ja laatu

Kärkölen Vedellä oli toimintavuonna kaksi vakituista työntekijää ja yksi töihin tarvittaessa kutsuttava työntekijä. Työntekijöiden esimiehenä toimi kunnaninsinööri. Vesihuoltolaitoksen käyttömestari vastasi vedenottamoiden päivittäisestä valvonnasta ja huoltotoimenpiteistä. Lisäksi hänelle kuului kartastojen ja vesihuoltolaitoksen dokumentaation ylläpitäminen sekä yhdessä kunnaninsinöörin kanssa rakentamisen valvonta. Puhdistamonhoitaja valvoi puhdistamon käyttöprosesseja sekä lietteen kuivausta. Käyttömestari sekä puhdistamonhoitaja vastasivat yhdessä vesi- ja jätevesiverkoston sekä paineenkorotusasemien ja pumppaamojen valvonnasta ja huollosta.

Verkostoon pumpattavaa vettä seurattiin vedenottamoilla sekä verkostolle määritetyissä mittauspisteissä valvontaohjelman mukaisesti. Näytteitä toimitettiin laboratorioon analysoitavaksi vedenottamoilta 4 kertaa vuodessa. Verkostonäytteitä toimitettiin analysoitavaksi 10 eri näytteenottopisteestä. Tämän lisäksi vesihuoltolaitos tutki juomaveden laatua noin 30 näytteellä omalla analyysilaitteistolla. Kaikki näytteet täyttivät juomavedelle asetetut vaatimukset, pois lukien Rutapohjan raakavesinäytteet aikaisemmin mainitun käyttökiellon aikana.

Jätevedenpuhdistamon toimintaa valvottiin ohjelman mukaisesti 12 kertaa vuodessa kuukausittain. Tämän lisäksi suoritettiin kerran vuodessa kiintoaineanalyysi (19.9.2018) sekä haitallisten ja vaarallisten aineiden (HAVA) analysointi (30.10.2018). Kiintoaineanalyysissä selvitettiin kuivatun, Labio Oy:lle kompostoitavaksi ja mädätetyksi lähetettävän lietteen kiintoaine- sekä raskasmetallipitoisuus. Raskasmetallipitoisuudet eivät ylittäneet maa- ja metsätalousministeriön esittämiä raja-arvoja. HAVA-analyysissä tutkittiin puhdistamolta lähtevän veden erittäin haitallisten ja vaarallisten aineiden pitoisuuksia. Veden laatu vastasi kaikilla havaintopisteillä pääosin tavanomaista laatua eikä puhdistamo ole juurikaan vaikuttanut aineiden pitoisuuksiin.

Puhdistamon ympäristöluvassa on tiukennettu vuoden 2016 alusta puhdistamisvaatimusta niin että jäteveden BOD₇ -ATU arvo on enintään 12 mg/l ja kokonaisfosforipitoisuus enintään 0,4 mg/l. Vastaavien puhdistustehojen tulee olla vähintään 90 %. Puhdistamistavoitteeseen fosforin ei ole päästy vanhentuneen tekniikan vuoksi kaikissa kuormitustilanteissa. Vanhan tek-

niikan lisäksi teollisten jätevesien osuus puhdistamolle tulevassa kokonaisvirtaamassa on ollut suuri ja vaihteleva vuorokausitasolla, joka vaikeuttaa puhdistamon biologista toimintaa.

Puhdistamon saneerauksen yleissuunnitelman laatimisesta on tehty sopimus Ramboll Oy:n kanssa joka pyritään viimeistelemään vuoden 2019 alkupuoliskon aikana.

5. Kannattavuus ja ennuste

Kannattavuuden ennustetaan paranevan lyhyellä aikavälillä jäteveden vuotovesien vähentymisen myötä. Puhdistamon suunniteltu peruskorjaus lisää poistoja 2-3 vuoden kuluttua jolloin tulos heikkenee selvästi riippuen valittavasta rahoitusmuodosta.

Kuluttajilta perittävät käyttömaksut nousevat 1.3.2019 lukien ja maksutulo sen vuoksi nousee noin 35.000 €. Veden käyttötalouden menoja pyritään vähentämään kilpailuttamalla mm. vesihuoltokemikaalien ostot.

Rakennetuilla kaava-alueilla on edelleen runsaasti vesi- ja viemäriliittymiä, joita ei ole otettu käyttöön ja joilla on odotusarvoa liittymis- ja käyttömaksujen suhteen.

Yhteistyössä Ympäristölautakunnan kanssa selvitetään vesihuoltoalueella olevien, vielä jäteveteen liittymättömien kiinteistöjen lukumäärä ja kannustetaan kiinteistönomistajia liittymään valmiina oleviin verkostoihin. Liittyminen kunnan verkostoon on ympäristön kannalta parempi ratkaisu kuin kiinteistökohtaiset järjestelmät joiden toimivuudesta etenkin talvella on huonoja kokemuksia.

6. **KUNNANHALLITUKSEN JA PORMESTARIN ALLEKIRJOITUKSET**

Kärkölässä 25.3.2019

Markku Koskinen

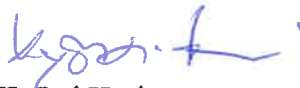
Päivi Aaltonen

Riikka Karjalainen

Sirpa Kinnari

Kyösti Kari

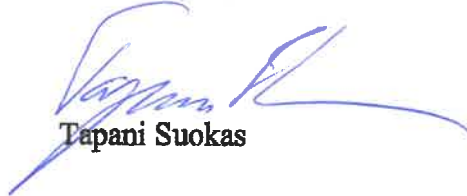
Juha-Matti Laiho

Mari Raininko

Sini Sivo

Tapani Suokas

7. **TILINTARKASTAJAN MERKINTÄ**

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Kärkölässä 15 / 5 2019

Ilpo Malinen

JHTT

Oy BDO Audiator Ab, JHTT-yhteisö

Tilintarkastusyhteisö